

Ekker Éva: Hajléktalan emberek ellátásai Koppenhágában

Dán Királyság

(Kongeriget Danmark)

Főváros: Koppenhága (København, Copenhagen) (elővárosaival együtt kb. 1,4 millió lakos)

Lakóinak száma: 5 368 986

Népcsoportok: skandinávok, eszkimók, ferröe, németek

Vallások: evangélikus lutheránus 91%, más protestáns és római-katolikus csoportok 2% és egyéb 7%

Nyelv: dán, ferröer, gröndlandi, (eszkimó dialektus), német (egy kisszámú kisebbség)

Nemzeti zászló leírása: piros egy fehér kereszttel, amely a zászló széléig kiterjed, a kereszt függőleges része az oszlop felé el van tolva.

Pénznem: 1 dán korona (DKK) = 100 öre 1 DKK= 33-35 HUF

Közigazgatási területek:

10 tartomány és 2 község: Arhus, Bornholm, Fredericksberg, Frederolsborg, Fyn, Kobenhavn, Kobenhavns, Nordjylland, Ribe, Ringkobing, Roskilde, Sonderjylland, Storstrom, Vejle, Vestsjælland, Viborg

Megjegyzés: A Feröer szigetek és Grönland, amelyek a dán királyság része, autonóm közigazgatási területek.

Dánia földrajza

Dánia igazán kis ország; legnagyobb része a Jütland-félszigeten helyezkedik el. Jütland (Jylland) déli határa Németországgal szomszédos, ez Dánia egyetlen szárazföldi kapcsolata az európai kontinenshez. Nyugatról az Északi-tengerrel, keletről a Balti-tengerrel határos az ország. Északon a Norvégiától és Svédországtól elválasztó Skagerrak- és Kattegat-szorosok találhatóak. Koppenhága Sjalandon, a legnagyobb szigeten, a szárazföldtől keletre található. Dánia legnagyobb része alföld, termékeny földekkel, dimbes-dombos tájakkal, bükkerdőkkel, és hanga borította lápokkal. Az országban egy árva hegy sem található, a legmagasabb pontja, a jütlandi Tavas-körzetben található Yding Skovhøj csupán 173 méter, az átlagos tengerszint feletti magasság csupán 30 méter. Az ország nyugati partja alacsonyan fekszik és dőnek, illetve homokzátonyok borítják. A valamivel magasabb keleti part fjordok sorozatából áll, amelyek mélyen behatolnak a szárazföldbe. A legészakabban fekvő Limfjorden kelet-nyugati irányban húzódik végig a Jylland-félszigeten, egészen a Kattegattól az Északi tengerig.

A nemzet

Dánia lakói elég a hosszú évszázadokon át tartó fakitermeléssel és legeltetéssel meglehetősen kizsákmányolták területeiket. A termőföldek 20%-a tengerszint környékén, vagy alatta helyezkedik el, legtöbbjük a környezet változására érzékeny mocsarak lecsapolásával alakították ki. A tájat annyira megváltoztatták, hogy Dánia természetesen kanyargó folyóiból alig maradt mutatóban, többségüket kiegyenesítették. Az ország 12%-át erdő fedi, de ritkák a nagy kiterjedésű, összefüggő erdőségek. Az erdőkben lombhullató fákat találunk, főleg bükköt és tölgyet. Van még szilfa, mogyoró, juhar, fenyő, nyírfa, rezgőnyár, hársfa és gesztenye is. A legnagyobb testű vadonélő állat a vörös-szarvas, néha 200 kilogrammnál is nagyobb példányaival. Dániában található még őz, dámvad, vadnyúl, róka, mókus, sündiszó és borz is. Majdnem 400 fajta madár él az ország területén, köztük szarkák, városi galambok, vízityúk, vadlibák és vadkacsák. Dánia legnagyobb összefüggő erdőségét a Rold Skov alkotja, a 77 km²-es közerdő, ahol az ország egyetlen nemzeti parkját, a Rebild Bakkert is találhatjuk.

Északi elhelyezkedéséhez képest az éghajlat meglehetősen enyhe, amit főleg a nyugati partvidék mentén haladó meleg Golf-áramlat hatásának köszönhet Dánia. A leghidegebb téli hónapokban, januárban és februárban fagypont környékén mozog az átlagos napi hőmérséklet, s bár ez hidegnek tűnik, még mindig majdnem 10 fokkal magasabb, mint ami ezen a magasságon szokásos. A nyugati tengerpartok az állandó erős szél miatt nyáron is igen hűvösek (éreződik az óceán hatása). A keleti felén a nyári hónapok melegebbek, de a tenger inkább csak a rozmár-természetűeknek kedvez: kb. 16°C-ra emelkedik csak. Az éves átlagos csapadék mennyisége 610 mm, de területi eloszlása szélsőséges: Nyugat-Jylland környékén 750-800 mm, Sjallendnél 550 mm.

Felszínére a hullámos, jég-formálta alföld a jellemző. Észak-Európa legsűrűbben lakott országa. Nagy nemzetközi tranzitforgalmat bonyolít le. Fejlett ipara főként kevés anyagot, de nagy szakértelmet igénylő (műszerek, háztartási gépek, stb.) termékeket készít. Dánia óceáni éghajlata, talaja kedvező feltételeket biztosít a mezőgazdaság számára. A szántókon főleg takarmánynövényeket termesztnek. Erre épül az állattenyésztés (tejelő szarvasmarha, sertés, baromfi). Az ország élelmiszerek exportjából szerez nagy jövedelmet (tej, tejtermék, marhahús, sertéssonka, bacon, baromfi, tojás). Jelentős a halászata és a halfeldolgozása is.

Dánia Gazdaságföldrajza

A mindössze 43 000 km² területű, de sűrűn lakott Dánia az Északi és a Balti-tenger közé nyúló Jylland-félszigettel Közép-Európa törzséhez kapcsolódik, Az állam keleti részét alkotó szigetvilág pedig a Skandináv-félsziget felé teremt átmenetet.

Az észak-európai országok közt lebonyolódó közúti és vasúti tranzitforgalom túlnyomóan a dán szigetvilág kompjain és hídjain áramlik keresztül. Dánia a kelet-nyugati tengeri közlekedés szempontjából ugyancsak kulcshelyzetben van, hiszen ellenőrzi a Balti-tengerről kivezető szorosokat.

Mezőgazdaság

Dániának nem voltak nyersanyagai és energiaforrásai versenyképes ipar gyors kiépítéséhez, viszont mezőgazdasága az északi országok között a legkedvezőbb természeti adottságokat élvezte. Ezért a nagy agrárválság után a kereskedelemből és vámokból felhalmozott tőkét a belterjes művelés átalakításába fektették.

A növénytermesztés és állattenyésztés egyaránt kitűnik nagyfokú gépesítettségével. (A tehenek 90%-át géppel fejjik) A talajerő-utánpótlás alapja a tudományosan kimunkált vetésforgó-rendszer. Az agrotechnikai újítások más európai országokban is követésre találtak.

A kiterjedt szántóföldek több, mint felén gabonaféléket, elsősorban árpát, valamint zabot és búzát termesztnek. A vetésterület ötödét kapások (burgonya, cukorrépa, takarmányrépa) foglalják el, a többi a takarmányokra jut. Az Északi-tengeren folytatott nagy arányú halászat halliszttal és halolajjal bővíti a takarmány-választékot.

A szarvasmarha-tenyésztés a mezőgazdasági jövedelem nagyobb részét adó magas színvonalú tejgazdálkodással párosul. (A tej kb. 60%-ából vaját, 20%-ából sajtot készítenek) A tejfeldolgozás hulladékait a sertésnevelésben hasznosítják.

A sertésállomány igen tekintélyes; az egy főre jutó állatok száma alapján egyetlen ország sem előzi meg Dániát. Kiemelkedő szerep jut baromfinevelésből származó tojás és hús exportjának is.

Ipar és kereskedelem

Dániát a köztudat még mindig agrárországgként tartja nyilván, pedig Dánia fejlett mezőgazdasága már csak a lakosság 6%-ának ad munkát. Az ipar megkésve indult fejlődésnek, de az első világháború után gyorsan behozta lemaradását.

Az állattenyésztés termékeinek feldolgozására először a tej- és húsipar bontakozott ki. A kikötőkbe települtek a dohánygyárak és növényolaj-üzemek. A kiterébélyesedő élelmiszeripar széles belső

piacot teremtett a kezdetekben hozzá kapcsolódó gépgyártás számára. A halászat és a növekvő kikötőforgalom ösztönözte a sokoldalú és rangos hajóépítés létrehozását.

A sokoldalú dán ipar létrejötté azért is figyelemre méltó, mert az országnak jóformán nincsenek helyi energiaforrásai. Hazai nyersanyaggal is csak az élelmiszeripar és az építőanyag-ipar rendelkezik. (Fontos szerepe van a belső fogyasztópiacnak.)

Regionális különbségek

Dánia lakosságának egynegyede egyetlen városban, Koppenhágában tömörül. A nehezen megközelíthető országrészekeken, különösen a kicsiny szigeteken az állandó lakosság egyre fogy. Bár az ipar területi eloszlása egyre egyenletesebb, a nyugati és keleti országrészek gazdasági fejlettsége között még mindig határozott különbség mutatkozik.

A legelmaradottabb a Jylland nyugati fele, mert a homokos talajt kilúgozó csapadék nem kedvezett a mezőgazdaságnak. A partokat a sok viharveret hajóroncsról "vaspart"-nak nevezték el. A közelmúltban nagyszabású erdőtelepítést hajtottak végre. A térség a dán halászat és halfeldolgozó ipar kiemelkedő központja.

Dánia középső részének legnagyobb szigete Fyn. Központja Odense, az egyik legősibb dán város. Fejlett malomiparral és nagy cukorgyárakkal rendelkezik.

A legfejlettebb Sjælland szigete. Koppenhága 1445 óta Dánia fővárosa; a Balti-tenger egyik legforgalmasabb kikötője. Híres porcelánipara és fürdőhelyei jelentős idegenforgalmat vonzanak.

Dánia külbirtokai közé tartozik Grönland is, amely elsősorban halászatból él.

Az EU-ba 1973-ban belépett Dániában máig nem alakult ki nemzeti konszenzus arról, jó döntés volt-e az integrációs szervezethez való csatlakozás. 2000 szeptemberében az ország polgárainak 53%-a elutasította az euróhoz való csatlakozást, mára azonban hivatalosan elfogadott fizetőeszköz náluk. A dán koronát megtartották hivatalos pénznemnek.

A dán gazdaság egyik különlegessége, hogy feltűnően magas a dolgozó nők aránya. (A 25-59 év közötti korcsoportban a férfiaknak 88, a nőknek pedig 82%-a állt alkalmazásban, 2000-ben.)

Grönland

Grönland a világ legnagyobb szigete.

A grönlandi jégmező 1.833.900 km² méretű, mely Grönland teljes területének 85%-a. Észak-déli irányban a jégmező kiterjedése 2500 km. Kelet-nyugat irányban 1000 km.

A jégmező vastagsága helyenként meghaladja a 3 km-t.

A jégmező tárolja a világ friss víz tartalékának 10%-át. A jégmentes terület Grönlandon mindössze 350.000 km².

A grönlandi jégmezőn először 1888-ban a norvég Fridtjof Nansen kelt át síléceken. Napjaink kedvelt átkelési útvonala Ammassalik és Kangerlussuaq között van.

A világ legnagyobb nemzeti parkját 1974-ben Grönlandon hozták létre, mely Grönland területének egy harmadára terjed ki.

Grönlandon található a világ legöregebb (3700 millió éves) kövei, sziklái.

Grönland lakossága 55000 fő. A népsűrűség: 1 ember/39.5 km².

Grönland jelenlegi lakosságának 20%-a Grönlandon kívül született. A hivatalos nyelv a grönlandi.

A sziget bevételének 85%-át a halászat adja.

Grönlandon nincs két település, melyet autótűt kötne össze. A közlekedési eszközök: hajó, repülés, kutyaszán. Esetleg síléc.

A legelterjedtebb szárazföldi közlekedési eszköz a kutyaszán.

Történelem

A X. században, így szólnak az izlandi krónikák, egy Gunbiorn nevű férfiú, Ulf Krakke fia, a vihartól elragadva, Izlandtól messze nyugatra jutott, néhány sziklára bukkant, amelyeket Gunbiornskiernek nevezett el és egy nagy földet fedezett föl. Ennek hírére azután elvitte Izlandba. Kevés idővel később Erik Raude (vagyis Vörös Erik) valami gyilkosság miatt száműzetésre ítélve, Izlandról Sneefields-Jöklenből hajón nyugat felé evezett és Grönland keleti partjaira érkezett; ezek mentén délnek indult, elhajózott a Hvarf nevű fok mellett és nyugatnak fordulva a telet Erik szigetén (Eriksey) töltötte. Három évet töltött az újonnan fölfedezett vidékeken és azután visszatért Izland szigetére. (Ez 983-ban volt.) Itt a tőle fölfedezett és Grönlandnak keresztelt földről oly kedvező híreket terjesztett, hogy csakhamar 25 hajót szereltek föl és szálltak meg a gyarmatosok, akik az új földre akartak eljutni. A megindult 25 hajónak azonban csak a fele érte el a célját. 14 évvel később Erik fia, Leif den Hepne, visszatért Norvégiába, fölvette a keresztény vallást és azt Grönlandban is meghonosította. Lassan-lassan több izlandi is átköltözött és az így keletkezett gyarmatokat fölosztották két részre: Österbygd-re (keleti telepekre) és Westerbygd-re (nyugati telepekre), míg a közben fekvő lakatlan területeket Ubygder-nek nevezték. Az összeköttetés Európával mintegy négy századon keresztül maradt fent, majd a XV. század elején már teljesen megszűnt. A XVI. Században, amikor angol és hollandi hajósok az északnyugati átjárót kezdték keresni, újra felmerült Grönland neve. III. Keresztély dán király (1534-1559) volt az első, aki hajókat küldött ki a fölfedezésére, de eredménytelenül: II. Frigyes Mogens Henisön híres hajóst bízta meg ugyanezzel a feladattal. Henisön 1578-ban a keleti partokat ugyan megpillantotta, de elérni nem volt képes. Ezután egy ideig sűrűbben fordultak meg európai hajók errefelé, de mindezen expedíciók az izlandiak régi telepeit meglelni nem sikerült. 1721-ben Egede Godthaabnak megvetette az alapját, és később Kakortok mellett az é. sz. 60° és 61° közt régi romokra bukkant. Az ő működésének volt köszönhető, hogy a bennszülöttek, akik addig mindig ellenséges magaviseletet tanúsítottak az idegenek iránt, fölverték a keresztény vallást s hozzászórtak a fehér ember jelenlétéhez. Neki köszönhető továbbá az első dán gyarmatok alapítása is (Neu-Herrenhut 1733., Lichtenfels 1758., Lichtenau 1744. stb.) Aztán kutató expedíció kutatót követett, majd végül 1878 óta a dán kormány a partokat rendszeresen kutatja át és a kutatások eredményét a Meddelelser om Grönland című folyóiratban teszi közzé. Grönland belsejének megismertetésére az első sikeres kísérleteket Rink tette meg, sőt ő volt az első tudományos kutató, aki a Grönland belsejét takaró jégmezőkről hírt adott, utána 1870ben Nordenskjöld, Bergren természettudóstól kísérve, mintegy 60 km.-nyire távolságra hatolt be a jégmezőkn, majd sok kísérletezés után 1888-ban Nansen norvég utazónak sikerült áthatolnia Grönlandon: a keleti Parton levő Gyldenlöve-fjordtól a nyugati parton levő Godthaabig.

Feröer-szigetek

Az ország neve: Feröer-szigetek Területe: 1399 km² Néesség: 43 400 Főváros: Tórshavn (13 800 lakos) Néesség összetétele: északi és dán Nyelv: Føroyskt (feröeri) Vallás: protestáns Államforma: Dánia tengerentúli, önkormányzattal rendelkező része (alkotmányos monarchia) Miniszterelnök: Anfinn Kallsberg

Történelmi leírás

Szent Brendan és szerzetesei a VI. században elhajóztak pár sziget mellett, melyet Bárányok Szigetének, illetve Madarak Paradicsomának neveztek, s korunk tudósainak találgatásai szerint ezek a Feröer-szigetek voltak. A Madarak Paradicsoma valószínűleg a Mögenäs lehetett, a legnyugatabbra fekvő sziget, szokatlanul sűrű madárpopulációval. Az első telepések ír szerzetesek voltak, akik a VI. század vége felé érkeztek. Kétségtelenül megmentésre váró pogány lelkeket kerestek errefelé, vagy olyan helyeket, ahol magányos visszavonultságban tudtak élni. Keveset

tudunk arról, hogy meddig maradtak, de az biztos, hogy a IX. században érkező norvégok által talált birkák azoknak a szívós példányoknak a leszármazottai voltak, melyeket még az írek hoztak magukkal. Itt is, akár Izlandon, a szigetekre érkező norvégok földművesek és pásztorok voltak, akik a kalózok pusztítása és a szárazföldi csatározások elől menekültek el. Keveset tudunk a XIV. század előtti történelemről, de a Færinga Saga, melyet Izlandon írtak a XIII. században úgy tartja, hogy 1000 környékén a szigetek is felvették a keresztséget, 1035-ben pedig a Norvég Királyság alkotmányos részei lettek. Norvégia hivatalosan csatlakozott 1380-ban a Dán Királysághoz, a Feröer szigetek pedig a dán jogrendet kezdték használni. Már egészen korán a Nemzetgyűlés vagy Alting kormányzott, de 1380 után megszűnt parlamentként működni, kissé a királyi udvarra emlékeztetett. 1655-ben a dán kormány megajándékozta a Feröer-szigeteket Christoffer von Gabellel személyes földesúrral. Gabel és fia, Frederick elnyomó uralma kizsákmányolást, és nehéz időket hozott a szigetlakókra, s 1709-ben a kormányzat végül megszabadította tőlük a szigeteket. 1849-ben a dán jogrend hivatalosan is elismerte a Feröer-szigeteket azzal, hogy két parlamenti széket kaptak, de az 1890-es évekre sok szigetlakó követelte az önkormányzat jogát. Követelték, de nem kapták meg. A britek foglalták el a szigeteket a második világháború idején, azért hogy biztosítsák a kritikus észak-atlanti hajózási útvonalakat és megakadályozzák azt, hogy Németország ugyanúgy elfoglalja a területet, mint azt Dániával tette. Néhány feröeri szívesen kikiáltotta volna a függetlenséget, de Dánia 1948-ban elfogadta a Feröeri Önkormányzat Törvényét. A szigetek hivatalos státusza a "dán megyéről" az "Dán Királyságon belüli önkormányzattal rendelkező közösség"-re változott. Amikor Dánia csatlakozott az Európai Unióhoz, a szigetek nem követték példáját, főleg a halászati zóna bosszantó 322 kilométeres korlátozásának kérdése miatt. A szigeteknek ma saját zászlója van, Føroyskt lett a hivatalos nyelv (bár a gyerekeknek kötelező dánul is tanulni az iskolában), és a Løgtig, ami korábban megyei tanács volt, ma a bírói testület szerepét tölti be. Szabadon dönthetnek ügyekben a feröeriek, amíg az nem érinti Dániát. Dánia felügyeli még, és felelős a biztosítás- és a bankszektorért, a védelmi- és külpolitikáért, illetve az igazságügyért. A fentiekért az ország évente 200 millió dollárt folyósít a Feröer szigeteknek.

Kultúra

A szigetlakóknak nincs hatalmas kulturális örökségük. Nyelvüket hosszú ideig csak parasztnyelvnek tartották, és az 1890-es években készült csak el a hivatalos írott változata. Az élet mindig nehéz volt a szigeteken, és a napi munka befejezése után már nem maradt túl sok idő regényírásra vagy portréfestésre. A legkorábbi feröeri zene a mai fül számára is kellemesnek tűnik, és arra szolgált, hogy a helyi körtáncot illetve egy késő középkori balladafajta, a kvæði szövegét kísérelje. Nem voltak hangszerek a szigeteken, és az egyszerű és ismétlődő dallamokat mindenki /néha kissé hamisan/ énekelte a szigeten. Ma csak különleges vagy ünnepi alkalmakon adják elő hagyományos táncaikat, hogy kihangsúlyozzák a szigetlakók különleges identitását. A körtánc egykor népszerű volt Skandináviában mindenfelé, de csupán a szigeteken maradt fenn változatlanul. A hosszú és hideg téli estéket történetek mesélésével és versmondással ütötték agyon az emberek, melyeket szájról szájra hagyományozott egyik generáció a másiknak. Végül a XIX. században gyűjtötték össze és foglalták írásba őket. Az első modern feröeri költő Nólsoyar-Poul Poulson politikai témájú verseiben az 1800-as évek elején dúló korrupció elleni küzdelmeket és a nehézséggel küzdő gazdaság helyzetét örökítette meg. A feröeri irodalom rövid történelmének legismertebb írója Heðin Brú, akinek könyvei a szigeten is népszerűek, és külföldön is elismerést arattak. A szigetekről származik Jøgen-Frantz Jacobsen és William Heinesen is, bár a két ismert író inkább ír dánul, mint anyanyelvén.

Jogrendszer: polgári jogrendszer(törvényhozó intézkedések jogi felülvizsgálata (fenntartásokkal kötelező érvényűnek ismeri el az ICJ ítélezését.

Dánia államformája: alkotmányos monarchia

Dániában 1863 óta a Glücksburg-ház tagjai ülnek a trónon, ám az 1849-es, majd az 1915-ös és 1953-as alkotmány minimálisra csökkentette az uralkodók hatalmát. Az országot már 1751 óta miniszterelnök vezeti.

Államfő: II. Margit királynő

Beiktatás: 1972

Kormányfő: Anders Fogh Rasmussen

Hivatalba lépés: 2001

Törvényhozás: 179 fős parlament (2-2 képviselővel Feröer-szigetek és Grönland)

Mandátum: 4 év

Partok:

Dán Liberális Párt (DLP)

Konzervatív Néppárt (KF)

Dán Néppárt (DF)

Szociáldemokrata Néppárt (SD)

Szocialista Néppárt (SF)

Dániát külföldiek befogadásának teljes leállítását követelő Dán Néppárt külső támogatásával kormányozza a 2001. novemberi előre hozott választásokat megnyert, de kisebbségben lévő jobbközép-liberális pártkoalíció. Az Anders Fogh Rasmussen vezette DLP kapta a legtöbb szavazatot, 31,3 %-ot, és a voksok 9,1 %-át szerezte a liberálisok hagyományos szövetsége, a Konzervatív Néppárt.

A dán társadalmat elsősorban a bevándorlási politika osztja meg, az új kormányfő a külföldiek befogadásának megszigorítását ígerte. A közvélemény-kutatások szerint a dánok többsége a külföldiek- elsősorban az arabok- betelepülésének teljes leállítását támogatná.

A szociáldemokraták a magas adószint megőrzését, a kormányzó erők pedig az adók jelentős csökkentését tüzték ki célul.

A legújabb kori történelem

Az új kabinet 1849-ben elfogadta az új alkotmányt, többek között azt, hogy az országgyűlés tagjait, némi korlátozás mellett, de a nép közvetlenül válassza. Ezzel a rendelkezéssel még nem lett volna semmi baj, de elfogadásra kerültek olyan rendeletek is, melyekben a kisebbségi németek tartományi jogaik megsértését látták, és erősen tiltakoztak. Természetesen a német vezetés és közvélemény is támogatta őket. Például olyan javaslatot tettek, hogy az új alkotmány biztosítsa a hercegségek függetlenségét. A dán kormány erre a közös alkotmányt Holsteinben és Lauenburgban tényleg hatályon kívül helyezte, viszont Slezwiget 1863 márciusában még erősebben csatolta Dániához. VII. Frigyes még azelőtt meghalt, hogy szentesíthette volna az új alkotmányt, így ezt utóda, IX. *Keresztély* tette meg 1863 november 18.-án. De Slezwig és Holstein tiltakozott az új király trónra lépése ellen, ők Frigyes augusztburgi herceget akarták a trónon látni, s a németek segítségét kérték. Azok csakugyan közbeléptek, s a hannoveri csapatok megszállták Holsteint és Lauenburgot. 1864-ben osztrák és porosz csapatok lépték át az Eidert: a poroszok Alsen szigetéig nyomultak előre, az osztrákok elfoglalták egész Jütlandot. Az egyre kisebbre zsugorodó Dánia-hogy véget vessen az egyenlőtlen küzdelemnek, a '64 októberében megkötött bécsi békében Slezwiget, Holsteint és Lauenburgot átengedte Ausztriának és Poroszországnak.

A hercegségek elvesztése igencsak megnyeste az egójukat, de persze megint a kormányt okolták. Így 1866-ban új, kormány vette át a konzervatív Bluhme-kormány helyét. Megpróbálta ugyan

Slezvig északi részét visszaszerezni, de a Poroszországgal történt alkudozás ezúttal sem hozott sikert, és a '70-'71-es német-francia háború örökre elvette minden ezirányú reményt.

Belpolitika terén a hadsereg újjászervezése, Koppenhága megerősítése és az általános hadkötelezettség foglalkoztatta az országgyűlést, de amikor a kormány még több pénzt kért katonai célokra, a parlament átment skótbá: felháborodottan tiltakozott. Miután a minisztérium nem tudta az alsóházat engedékenységre bírni, a király kegyence, Estrup bürokratikus minisztériumot alakított ki, s az alsóház javaslatát elvetve ideiglenes pénzügyi törvényt alakított ki. Ezzel 17 évig húzódozó belső harc vette kezdetét. Hiába oszlatta fel a király az alsóházat, az ellenzék mindióig nyert a választásokon. De *Estrup* ezzel nem törődött, az alkotmányt a sarokba hajította, s a király kegyéből tovább kormányzott. Miután '94-ben a viszály legfőbb oka, Koppenhága megerősítése a munkák befejezése miatt tárgytalanná vált, a képviselők ismét megszavazták a költségvetést. Miután így helyreállt a rend, Estrup augusztusban visszavonult. Helyét Reedezt-Thott külügyminiszter foglalta el. De ezután megint feléledtek az ellentétek, ezért '97-ben új kormány alakult *Hörring* vezetésével. Mikor '98-ban a nagyhatalmak nem akarták elismerni Dánia semlegességét, a kormány vissza akart térni Estrup politikájához, de ez érthetően senkinek nem tetszett, s végül a kormány 1900-ban kénytelen volt visszavonulni. Ezután *Sehested* próbálkozott kormányalakítással, de a *Scavenius* körül csoportosulók, az ún. "fronde", és az 1900-ban kiírt pótválasztásokat megnyerő radikálisok lemondásra kényszerítették.

Ezzel a konzervatív párt uralmának lóttek. IX. Keresztély meghajolt a nép akarata előtt, és a baloldaliakra bízta a kormányzást. Az 1901-ben alakult új kabinet élén Deuntzer állt. Ez a kabinet megreformálta az adóügyet és módosította Izland közigazgatását. 1905-ben azonban cserék történtek, Deuntzer helyére Christensen került. De két évvel az új király, VIII. Frigyes trónra lépése után az Alberti igazságügyminiszter sikkasztásai körül kialakult botrány, magával rántotta az egész kormányt. Az új kormány Neergaard vezetésével jön létre, ez a kabinet fogadja el az általános választójogról szóló törvényt, miszerint minden 25 év feletti polgár szavazhat. Komoly ellentéteket szült az a javaslat, miszerint az egy évben besorozott újoncok számát emeljék 12.000-re, és Koppenhága szárazföldi megerősítését rombolják le, helyette a tenger felől emeljenek erődítményeket. A viszály szokás szerint a kabinet bukását eredményezte. A következő, Ledreborg féle kormány is ezen bukott el. Ezután 1909-ben Zahle alakított radikális kormányt. Ennek az volt a "különlegessége", hogy (a mai fejeseikkel ellentétben) tagjai nem fogadtak el semmilyen érdemrendet. De a következő évben a szövetkezett mérsékelt pártok megbuktatták a kormányt, mire a király Berntsenre bízta a kormányalakítást, aki a mérsékeltből (mérsékeltlen dilisekből) állította össze azt.

1912 májusában apja halála után X. *Keresztély* került trónra. A kormányban ismét viták törtek ki, s parlamenti válság alakult ki a szavazati jogról szóló legújabb törvény miatt. A király koalíciós kormány kialakítását javasolta, de sokan nem akartak együttműködni. 1913-ban *Zahlénak* sikerült egy polgári radikális kormányt alakítania, de ez egy év alatt megbukott. A kitört világháború azonban, amelyben Dánia semlegességi nyilatkozatot tett, megegyezésre készítette a politikusokat, s végül is elfogadták a törvényt. Szintén a szorult helyzet vette rá a kormányt arra is, hogy a skandináv országok gazdaságának megóvása érdekében kiegyezzen Norvégiával és Svédországgal; valamint hogy az Amerikai Egyesült Államoknak eladja Nyugat-Indiai szigeteit 25 millió dollárért. 1918-ban Izland önálló lett, csupán perszonálunió miatt kötődött még Dániához.

Ezekben az időkben ismét előkerült Slezvig már egy ideje eltemetett ügye. Az 1920-ban megtartott szavazás alapján Észak-Slezvig egy része ismét Dánia része lett. De ez a szavazás nagyon nem tetszett az ellenzéknek, s Zahle kormánya megbukott. Ezután a király Neergard elnökletével mérsékelt kormányt hozatott létre.; az 1924-ben kiírt választások után pedig *Stauning* alakított kormányt. Ez a kormány a gazdasági válság megoldását elősegítő törvényjavaslatokon bukott meg 1926-ban. Ezt követően Madsen-Mydgal alakított ki polgári kormányt. Ez a kormány is a gazdasági

bajokat akarta orvosolni, de a köztisztviselői fizetések csökkentésén kívül mást nem tudott elérni. Annyira lejárta magát, hogy 1929-ben megint a Stauning-kormány került hatalomra, de érdemben az sem tudott segíteni. Különösen rosszul hatott az új agrárvámrendszer bevezetése. A válság egyik jele volt, hogy `31 szeptemberétől megtiltották az arany kivitelét. Stauningnak végül is sikerült kiegyeznie a baloldali polgáriakkal a válságot illetően, de másik tervét, a hadsereg leszerelését azonban nem tudta elintézni: '32-ben egyértelműen elutasították. 1930-ban, az Izlandi alkotmány ezeréves jubileuma emlékére Finnországgal, Izlanddal, Norvégiával és Svédországgal döntőbírósi szerződést kötött.

1939-ben kitört a második világháború.

Ekkor valamennyi skandináv ország hihetetlen gyorsasággal megismételte a semlegességi nyilatkozatot, de ez Hitlert nem érdekelte. 1940 április kilencedikén a fasiszta csapatok lerohanták Dániát és Norvégiát. A dán kormány kénytelen volt a fasiszták számos követelését teljesíteni, hiszen gazdaságilag csak megszállókra támaszkodhattak. A diktátor követelésére aláírták az antikomintern paktumot, de a sárga csillag viselésére vonatkozó rendeletbe a király már nem egyezett bele. Amikor a háború 1942-1943 telén megtorpant, erőre kapott a dán ellenállási mozgalom. Az angolok és a svédek is támogatták, így megalakult a dán brigád. De a megszállás 1943-ban ismét megerősödött, így *Seaverius* belátta: ha folytatja eddigi politikáját, elszakad a néptől így az ellenállás jó része megszűnt.

Eközben június 29.-én 200 kommunistát tartóztattak le és vittek koncentrációs táborba. Augusztus 29.-én a kormány, a parlament és a király beszüntette működését. A királyt a palotában "házi őrizetben" tartották. Az ismét előtűnő ellenállás vezetői a Szabadság Tanács irányítása alatt folytatták tevékenységüket. Eközben sorra szállították a koncentrációs táborokba a baloldali vezetőket Elrendelték a zsidók deportálását is, de 1943 októberében az ellenállási mozgalom tagjai szinte mindenkit Svédországba csempészték.

1945-ben végre vége lett az elnyomásnak; a győztes hatalmak megszabadították Európát a fasiszta uralomtól, végül Dániát a győztes országok közé sorolták.

X. Keresztély 35 évnyi uralkodás után 1947-ben halt meg. Utóda *IX. Frigyes* lett (persze csak miután visszaállították az alkotmányos monarchikus rendet.) Az ő uralkodása idején a kormányzás a liberálisok és a szociáldemokraták kezébe került, akik felvirágoztatták az országot. 1953 június ötödikén alkotmánymódosítást hajtottak végre: a parlament ezután egykamarás lett; 179 tagját 4 évente a nép közvetlenül választja. Frigyesnek nem született fia, ezért az örökösödést (immár sokadszor) ismét kiterjesztették a női ágra is. Grönland Dánia tartománya lett, 22 közigazgatási körzetét (amt) egy-egy kormányzó (amtmand) irányítja. A kommunista párton belül a hatvanas években szakadás következett be, a kivált tagok új pártba szerveződtek Szocialista Néppárt néven. Közvetlenül a háború után kénytelenek voltak szigorú intézkedéseket bevezetni, hogy megelőzzék az inflációt, de ezek a rendeletek 1973-ban végleg érvényüket veszítették, hiszen Dánia belépett a közös piacba, így a mezőgazdaság biztos piacokra tett szert. Az ország 1945 óta az ENSZ, 1949 óta a NATO, 1973 óta az Európai Unió tagja.

Bár Dánia a korábbi Európai Közösséghez (mai Európai Unió) való csatlakozásról döntött 1973-ban, a dánok vonakodtak támogatni az Európai Unió kiterjesztését. Amikor 1992 júniusában felmerült a Maastrichti Szerződés megszavazásának kérdése, mely az európai gazdasági és pénzügyi unió alapjait fektette le, a dán szavazók 51% a 49%-hoz arányban visszautasították a szerződést. Miután garantáltak néhány kivételt a közös védelemmel és egységes pénzzel foglalkozó részekből, szűk többséggel ugyan, de elfogadták az iratot a dánok, az 1993-ban megtartott második népszavazáson. Az EU dán támogatása továbbra is lanyha, mivel sok dán attól tart, elvesztik beleszólásukat a helyi ügyekbe az erősebb országok uralta Európai Unió hivatalnokokkal szemben.

Amikor Norvégia elszakadt a XIX. század elején Dániától, a volt norvég gyarmatok, Izland, Grönland és a Faeröer-szigetek is a dán közigazgatás részei maradtak. Az 1380-óta dán uralom alatt álló Izland 1918-ban független állammak nyilvánította magát, bár a külpolitikát még mindig Koppenhága irányította. Izland 1944-ben vált teljesen függetlenné. A Dán Királyság még mindig magába foglalja Grönlandot és a Faeröer-szigeteket, de alapjában véve mindkettő önmagát kormányozza. A Faeröer-szigeteknek 1948-óta vannak saját törvényei, Grönlandnak 1979 óta. (1955-ben egy "kis" konfliktus volt a Faröer-szigetekkel - eredménye, hogy most is Dánia része, és eggyel több hely van, ahová érdemes elmenni, és amit bevehetünk az utazási tervekbe.) Mivel mindkét terület pénzügyi, védelmi és külkapcsolatait Dánia felügyeli, Grönlandnak és a Faeröer-szigeteknek is van 2-2 parlamenti képviselője a dán Folketingben. Bár Dániától eltérően egyikük sem tagja az Európai Uniónak.

A jóléti állam eredete és lényege

A nyugat-európai társadalmak szerves modernizációja vezetett el a nyugati ipari-fogyasztói társadalmak kialakulásához. A tradicionális társadalom felbomlásának és a társadalom egyes létszférái elkülönülésének folyamata a következőkkel jellemezhető:

- Szekularizáció, amelyben a vallás leszakad a társadalom életéről és funkcionális alrendszerre válik.
- A politikai állam kiemelkedése és politikai, jogi és közigazgatási alrendszerekre bomlása, illetve a jog és a közigazgatás depolitizálódása, sajátos arculatú tevékenységgé szerveződése.
- A családi keretből - részben a gazdasági szféra igényeitől motiváltan - önálló alrendszerre fejlődik az oktatási-nevelési szféra.
- A gazdaság racionalitását kiteljesítő gazdasági szféra társadalmilag negatív mellékhatásainak tompítására kifejlődik a szociális szféra (társadalombiztosítás, egészségügy, lakásrendszer stb.).
- A tudomány, mint új ismereteket termelő tevékenység önállósodása.
- A funkcionálisan elkülönült alrendszerek információ-szükségletének kielégítésére létrejön a tömeg-kommunikáció szféra.

A társadalmi szférák elkülönülését sajátos belső racionalitásuk kialakulása kíséri, azok közben továbbra is a társadalomnak mint komplex nagy rendszernek a részei maradtak, vagyis sajátos belső racionalitásukat a többi alrendszerhez való kapcsolódásuk érdekében korlátozniuk is kell. Ez az érdekérvényesítés és korlátozás a politikai rendszerben nyer mozgásformát.

1.) Erre a folyamatra gyökeresen más állami szerepvállalás illeszkedik.

Először is a technológiai fejlődésen alapuló magasfokú gazdasági produktivitás megteremtette annak lehetőségét, hogy a piaci alapú elosztás mellett kiépítsék az állami redisztribúciós csatornákat is. Ez szükséges is volt, mert a piacgazdaság ösztönözte technikai-gazdasági fejlődés olyan társadalmi létfeltételeket eredményezett, amelyek hosszú távon nem lettek volna fenntarthatók az állami szerepvállalás nélkül.

Gyökeresen megváltoztak ugyanis a társadalmi biztonság feltételei. A tradicionális társadalomban a szociális biztonsági funkciókat alapvetően a nagycsalád és az egyházi szervezetek töltötték be. A technológiai fejlődés szétverte a nagycsaládokat, ugyanakkor tömegméretű nyomort és elszegényedést okozott. Ebben a helyzetben nyilvánvaló, hogy az államnak részt kell vállalni a társadalmi biztonsági rendszer kiépítésében és fenntartásában.

Megváltoztak a munkaerővel kapcsolatos iskolázottsági igények. A technológiai fejlődés első időszakában az egyszerű feladatokat tartalmazó munkafolyamatok nem igényeltek tömegméretű iskolázottságot. Azonban a múlt század végén kezdődő technikai és munkaszervezési forradalom már iskolázott, meghatározott általános műveltséggel bíró munkaerőt igényelt.

Hasonló helyzet alakult ki az általános civilizációs életfeltételek területén. A technológiai fejlődés és a tőkés vállalkozók érdeke volt, hogy a munkaerő életfeltételei alkalmasak legyenek arra, hogy a munkavégző képesség regenerálását és esetleg bővítését is lehetővé tegyék. Ezért olyan urbanizációs folyamatok bontakoztak ki, amely ehhez megfelelő lakáskörülményeket és közművesítettségi ellátottságot biztosított.

A fokozódó állami szerepvállalás végülis a XX. század első felében vezetett el a jóléti államok kialakításához, amelyekben az állami disztribúciós csatornákon keresztül végrehajtott jövedelemel térítés mértéke már odáig terjed, hogy az állam garanciát vállal a jövedelem, a táplálkozás, az egészségügyi gondozás, az oktatás és a lakás minimális mértékére.

1945 után fokról-fokra kibontakozott az állam szerepvállalásának nemzetközi dimenziója is. Ez elsősorban Nyugat-Európára jellemző és elválaszthatatlanul kapcsolódik a Közös Piac kifejlődéséhez.

A Közös Piac megalapításakor az 1957-es római egyezmény - a liberális szemlélet alapján - úgy vélte, hogy a gazdasági verseny biztosítja az erőforrások optimális elosztását, a gazdasági növekedés optimális arányát és ezzel automatikusan az optimális szociális fejlődést is.

Ez a szemlélet azonban a 60-as években fokozatosan háttérbe szorult. Az Európai Gazdasági Közösség ugyanis az 1960-as évek végén egyesült két nemzetközi szervezettel az európai Szén és Acélközösséggel (European Coal and Steel Community; E.C.S.C) és az Euratómmal.

Az E.C.S.C. alapokmánya azonban tartalmazott társadalmpolitikai mozzanatokat. Ez volt az 1951-ben létrejött párizsi egyezmény, amelynek 3. cikkelye kimondta, hogy a nyugat-európai kulcsiparágak racionalizálása során javítani kell a munkafeltételeket és az életszínvonalat. Ennek során az alapokmány előírta az áttelepődés, a szakképzés és a foglalkozási kockázatok és betegségek pénzügyi segítségét és lakástámogatást is.

Az Európai Gazdasági Közösség a 60-as évek végén alapokmányának 56. cikkelyében ezt a pénzügyi kötelezettséget átvette, de nem terjesztette ki a gazdálkodás egészére.

Az 1960-as években kibontakozó technológiai-, strukturális- és mezőgazdasági forradalom olyan társadalmi problémákat eredményezett, amelyek a hagyományos liberális szemlélet megváltozását kényszerítették ki.

Először is regionális különbségek mélyültek törésvonalakká a nyugat-európai régióban. Olyan elmaradott térségek alakultak ki mint Dél-nyugat Franciaország, Nyugat-Berlin, a Mezzogiorno Olaszországban.

Másodszor hátrányos helyzetű rétegek megjelenése okozott társadalmi feszültségeket. Ilyen rétegek voltak a nők, a fiatalok, a fogyatékosok és a vendégmunkások.

Harmadszor ijesztő mértékűvé vált a környezet-szennyeződés.

Nem véletlenül ekkor lépett fel a nulla gazdasági növekedés tételével Sicco Mansholt az Európai Gazdasági Közösség akkori elnöke és három befolyásos európai politikus (Willy Brandt, Francois Mitterrand és Edward Heath) értett egyet az "Emberi Arculat" érvényesítésének szükségességével a gazdasági fejlődés során.

Ez a szemlélet eredményezi az 1972-es párizsi egyezményt, amely célul tűzte ki, hogy Nyugat-Európában a gazdasági-kereskedelmi egység mellett a szociális-társadalmi egységet is létrehozza.

A megvalósítás első lépéseként létrehozzák és fokozatosan szélesítik az Európai Területfejlesztési Alapot (European Regional Development Fund) és az Európai Szociális Alapot (European Social Fund).

A 80-as években kiderült, hogy a szociális akcióprogramokat nehéz végrehajtani. Nemzeti ellenállások jelentkeztek a közös társadalmpolitikával szemben, amelynek háttérében a társadalmpolitikai modellek eltérései húzódnak meg.

2.)A jóléti állam lényegi összetevője a piaci alapú elosztástól történő eltérítés. Több mint egy évszázad óta az eltérítés szükségességét már nem vitatják, mert nyilvánvalóvá vált, hogy a piaci viszonyok dominálta elosztás kizsákmányolja-feléli a társadalom termelő energiáit anélkül, hogy gondoskodna azok hosszú távú újratermeléséről.

Az állami szerepvállalás tulajdonképpen deformálja a piaci típusú elosztást. Eltéríti a jövedelmeket a munkajövedelemtől és a tőkehozadéktól. Az államon kívül eltérítő szerepet töltenek be az egyházak, az alapítványok a család is. Azonban az állam jogszabályok, költségvetési előírások alapján csoportosítja át a jövedelmi viszonyokat, amíg a karitatív szervezetek, és a család erkölcsi normákra hivatkoznak az eltérítésben.

Ebben az eltérítésben rendkívül lényeges a munkajövedelmekből és a tőkehozadékból elvett rész egymáshoz viszonyított aránya. Ha a társadalom sokallja a munkajövedelmekből elvett részt, akkor az korlátozza a teljesítménymotivációt. Ha a vállalkozók sokallják a tőkehozadékból elvett részt, akkor ez korlátozza a vállalkozó erőt. Ha viszont túl keveset vesznek el, akkor ez szociális ellehetetlenüléshez vezethet, ami veszélyeztetheti a társadalom termelőképességét.

Kulcskérdés tehát annak a küszöbnek az eltalálása, amely még biztosítja a társadalom termelőképességének fenntartásához szükséges anyagi alapokat és már nem rombolja a munkavállalkozók teljesítménymotivációját illetve a vállalkozói energiákat.

A küszöb eltalálásának nincs téről és időtől függetlenül létező receptje. A mérték számszerűleg sem határozható meg. A küszöb olyan állandóan változó értéknek tekinthető, amelynél a változás irányát, ütemét és mértékét a politikai közmegegyezés, a konszenzus határozza meg.

A modern állam gazdaságpolitikai és társadalompolitikai szerepvállalása bármilyen társadalmi-történelmi feltétel-rendszerben alapvetően két funkcióval rendelkezik: az integratív funkcióval és a legitimáló funkcióval.

Az integratív funkció - mint ezt már beláttuk - azért szükséges, mert a piaci típusú elosztás önmagában nem képes hosszútávon a társadalom termelőképességének biztosítására és a gazdasági energiák regenerálására.

Az a munkaerő, amely a modern ipari világ produktivitási standardjai szerint termel olyan igényekkel rendelkezik, amelyek a család és a karitatív szervezetek tevékenységén kívül sokoldalú állami szerepvállalást is igényelnek. Igény van olyan fokú társadalmi biztonságra, amelyet csak állami garanciákkal rendelkező társadalombiztosítási rendszer elégíthet ki. Igény van olyan lakásvizonyokra, amelyben kipihenheti, regenerálhatja magát, amely közművesített lakhatást és közművelődési lehetőségeket jelent.

Mindez természetesen a munkaadó igénye is. Minthogy közös a munkaadó és a munkavállaló igénye a tömegoktatás és a közegészségügyi ellátás meghatározott minőségére is.

Ilyen értelemben a jóléti állam integratív funkciót teljesít, hiszen olyan "szolgáltatásokat" nyújt, amelyekben mind a munkaadó mind a munkavállaló érdekelt.

Ezek az állami-közintézményi szolgáltatások azonban az integratív funkción kívül az adott politikai rendszert legitimáló funkcióval is rendelkeznek.

A politikai rendszert legitimáló funkció azért szükséges, mert az elosztási egyenatlenségek nyomán keletkező szociális feszültségek és a hozzájuk kapcsolódó társadalmi mozgalmak centrifugális energiája csak az állam legitimációs jellegű szerepvállalásával terelhető politikai konszenzusba.

Ez azért alakult ki, mert a múlt század közepe óta a munkavállalók érdekvédelmi szervezetei és politikai szerveződései az elosztás mértékét erőteljesen vitatják és erőszakos politikai eszközöket is használva az elosztási mértékek módosítását követelik. Vagyis az eltérítés mértékének háttérben egyidejűleg két funkció működik - az integratív és a legitimatív - úgy, hogy nehezen állapítható meg, hogy az eltérítésben mennyi az integratív és mennyi a legitimatív funkció szerepe. Hatásuk együttesen jelentkezik.

Világosabban megragadható a két funkció közötti, az eltérítés mértékében megnyilvánuló különbség, ha az állami beavatkozás értékalapjait tesszük vizsgálat tárgyává.

Az a probléma, hogy az eltérítés mértékének nagyságrendjét elemezve nem lehet elkülöníteni az integratív és a legitimatív funkció hatását. Ezért szükséges, hogy a jóléti állam beavatkozásának tevékenységi területeit vegyük közelebbről szemügyre. Ekkor megállapíthatjuk, hogy a tevékenységi területek alapján a jóléti állam két alapváltozata különíthető el.

Az egyik változatban a beavatkozás köre megmarad a jövedelem, a táplálkozás, az egészség, az oktatás és a lakásviszonyok területén.

A másik változatban ezek a tevékenységi területek bővülnek a gazdasági növekedés fenntartásával, a teljes foglalkoztatás biztosításával és más területekkel.

A két alapváltozat közötti különbség háttérben az értékalapok minőségi különbsége húzódik meg. Az első alapváltozat vezérlő értéke a méltányosság vagyis az alapcél ebben a változatban az emberek szociális biztonságának intézményes garantálása.

A második alapváltozat vezérlő értéke az igazságosság, vagyis, itt az alapcél túlmegy a szociális biztonság garantálásán és olyan mértékű szociális felelősségvállalást jelent az emberek sorsáért, amely már elmozdulást jelent a szociális biztonságtól a különböző társadalmi csoportok helyzetének közelítése, szélsőséges esetben az egyenlősítés irányába. Ebben a változatban ugyanis már nem a szociális biztonságról, hanem az emberek jóléti minimumának garantálásáról van szó.

A termelés, a produktivitás minősége, a társadalmi életviszonyok heterogenitása, a történelmi tradíciók, a fennálló elosztási viszonyokat vitató reformtörekvések ereje és a politikai konszenzusok létrehozására alkalmas politikai mechanizmusok fejlettsége.

A jóléti állam egyik problémája, hogy nem tartalmazzák az adókedvezményeket, olyanokat mint a személyi jövedelemadó csökkentése az eltartottak száma után vagy a költségek teljes vagy viszonylagos levonási lehetőségét az adóból a tandíj, a gyógykezelési költség, a közlekedési költség, a lakbér és a lakásvásárlás esetében. Ezek a statisztikák nem tartalmazzák az adóból leírható alapítványi támogatást és a vállalati profitadóból leírható szociális és kulturális közkiadásokat sem.

További bizonytalanságot jelent, hogy a különböző nemzeti és nemzetközi szervezetek egymástól eltérő statisztikai metodológiát használnak, ami az összehasonlítást jelentősen megnehezíti. Így az ILO (International Labour Organization) a társadalmi biztonság (social security) kategóriáját használja, amely szélesebb mint a társadalombiztosítás (social insurance), mert beletartozik a hadigondozottak ellátása és az eseti illetve speciális juttatások is.

Az adott társadalomban a szociális biztonság minimumához nagyságrendileg nagyobb állami beavatkozás tartozhat, mint egy másik társadalomban a társadalmi jólét minimumához. Az állami beavatkozás nagyságrendjét alapvetően a gazdasági produktivitás színvonala, a történelmi hagyományok és az érdekegyeztetési mechanizmusok hatékonysága szabja meg.

A jóléti állam lényegi jellemzői sajátosan egyedi történelmi utakban jelennek meg..

A történelmi fejlődés sajátosságai, az értékalapok és az eszmei orientációk alapján azonban bizonyos típusok felvázolhatók.

A XIX. század második felétől elkülöníthető egymástól két alapváltozat: az amerikai és a német. Az amerikai fejlődési út az emberi szabadságjogok garantálásával indul a XVIII. század végén, ezt követi a XIX. században a politikai szabadságjogok kiteljesedése (választójog stb.). A XX. században pedig a szabadságjogok szociális tartalommal telítődnek.

A német fejlődési út ennek pontosan a fordítottja. Miután Németországban a XIX. század második felében a gazdaság viszonylagosan elmaradott, a polgárság gyenge, és a feudális pozíciók viszonylag erősek maradtak, a demokratikus intézmények pedig csak kezdetlegesen fejlődtek ki, ezért az iparosodás és a polgári felemelkedés megvalósítását az állami bürokrácia vállalja magára. Ezenkívül a reformintézkedéseknél a gazdasági reformokat társadalompolitikai reformintézkedések

egészítik ki, mint például a kötelező 8 osztályos iskola bevezetése, vagy a kötelező népoktatás és az általánosan kötelező szociális biztosítási rendszer. A német modellben ezt követi a XX. században a politikai szabadságjogok érvényesítése, először csak időlegesen a weimari köztársaságban, azután pedig hosszú távon, intézményi stabilitással megalapozva 1945 után az NSZK-ban.

1945 után a modern ipari világban általános tendenciává vált a jóléti állam kifejlődése. Az általános tendencián belül lényeges eltérések tapasztalhatók, amelyek alapján elkülöníthetők a jóléti állam különböző típusai.

Az angolszász típusú jóléti államban a lényegi ismérv a szociális szolgáltatások országosan intézményesített rendszere. Ez a típus ugyanakkor nem ismeri az univerzalitás elvén nyugvó szociális állampolgár fogalmát. Alapvető jellemzője az is, hogy szelektív szemléletben nyújt jövedelem kiegészítéseket.

A skandináv típusú jóléti államban az alapprioritás az, hogy mindenkinek joga van a munkához. A jövedelemkompenzáló stratégiák szerepe másodlagos vagyis a szociális ellátás döntően nem pénzformában jelentkezik, hanem univerzális szemlélet alapján államilag szervezett szolgáltatásként. A skandináv modellben az állam pozitív integrációt érvényesít, vagyis autonóm társadalmi célok alapján szervezi a szociális szolgáltatásokat. (Ennek ellentéte a negatív integráció, amikor a szociális szolgáltatások mértékét és módját a gazdasági követelmények szabják meg.)

Külön típus a Dél-európai országokban létrejött ún. "kezdetleges jóléti állam". Ennek alapvető jellemzője, hogy a többinél alacsonyabb színvonalú gazdasági és teljesítménysz tenderdeken alapul és ezért a szociális ellátások szintje is alacsonyabb. Ezek a többnyire katolikus tradíciójú országok a szociális biztonságot tekintik alapvető prioritásnak.

Ebben a tipológiában sajátos helyet foglal el a bismarckiánus hagyományokon nyugvó szociális piacgazdasági modell, amelyet az NSZK fejlesztett ki. Ez olyan komplex gazdálkodási és elosztási rendszer, amely sajátosan német megoldás a gazdasági és társadalmi szükségletek összehangolására.

A szociális piacgazdaság lényege, hogy a társadalmi biztonság komplex, teljeskörű rendszerét állítja fel (ez önmagában egy klasszikus szocialista alapcél érvényesítése lenne), de ezt a rendszert egy működőképes piaci versenyrendszer alapján építi ki. Vagyis a gazdaságban versenyrendszer érvényesül és a piaci rendszert az állami redisztribúció nem zavarhatja meg. Ha viszont az állami redisztribúció piackonform formában történik vagyis a társadalmi biztonság megteremtésében piackonform eszközöket alkalmaznak, akkor és csak akkor nincs olyan kritikus pontja az állami redisztribúciónak, mint a jóléti állam többi típusainál.

Ez a közpolitika tulajdonképpen nem a jóléti állam egyik típusa, hanem eredeti, valószínűleg utánozhatatlan modell, amely a szabadversenyos kapitalizmust elegyíti szociális biztonsági követelményekkel.

A modell elméleti háttérében konzervatív, liberális és szociáldemokrata elemeket egyaránt találunk vagyis az ideológiai alapok eklektikusak. Ez pragmatikus követelményeknek alárendelt eklekticizmus. Elméleti forrását a német liberalizmus Walter Eucken nevével fémjelzett változatában találhatjuk meg. Ez olyan neoliberais szemlélet, amely elutasítja a klasszikus liberalizmus azon tételét (Ludwig von Mises), amely szerint az állami jóléti célú redisztribúció nem egyeztethető össze a liberalizmussal.

A szociális piacgazdaság modellje olyan intézményesített jóléti állam, amely elutasítja a teljes foglalkoztatást, finanszírozza a munkából való kilépést és nem a belépést és erre ráépítve, különböző kompenzációs stratégiákkal biztosítja teljeskörűen a társadalmi biztonsághoz való jogot. Az egész állami beavatkozási rendszert viszont piaci erők működtetik, így nem csoda, hogy a német közpolitika az infláció - munka-nélküliség klasszikus dilemmájában a skandináv modellel ellentétben az árstabilitás oldalára és nem a teljes foglalkoztatás oldalára állt.

A szociális piacgazdasági modellben a szociális kiadások aránya magas és mégis érvényesül a gazdasági produktivitás. A többi modell eltér ettől. Svédországban magas a szociális kiadások aránya, viszont csökken a produktivitás. Az Egyesült Államokban a növekvő tendencia ellenére - a szociális kiadások aránya viszonylag alacsony és emellett jelentkeznek produktivitási gondok. Japánban magas a produktivitás a szociális kiadások aránya viszont alacsony.

A reziduális (maradék elvű) jóléti állam típusa Japán, amely a gyors gazdasági növekedést a szocialista kiadások alacsony szintjével kapcsolta össze. Ez azért volt lehetséges, mert a japán társadalom szociális szövetéke - a modernizáció során - viszonylag ép maradt és ez a konfuciánus értékektől áthatott szociális miliő egyszerre volt képes a gazdasági produktivitás ösztönzésére és a szociális terhek viselésére.

Projekt Udenfor

Az elmúlt évtizedekben jelentős változásokon ment át a dán társadalom. A jóléti államok válságából és változásain keresztül kaphattam képet arról, hogy milyen a mindennapi élet.

Az új kormány hatalomra jutása után több kevesbe képes volt szembenézni az új és a társadalom minden rétegét érintő problémákkal. Gondolok itt a romák, menekültek, bevándorlók, munkanélküliek, mentálisan betegek, hajléktalanok, prostitúáltak és kemény drogot fogyasztók új rétegére.

2007. augusztus 05. és 2007. november 04. között lehetetlenem nyílt arra hogy a Leonardo pályázat útján három hónapos tanulmány uton vegyek részt Daniában.

A fogadó intézmény a Projekt Udenfor névű alapítvány volt.

Ez a nem állami szervezet 2001-ben alakult meg.

Fő tevékenységei a kore az utcán élő hajléktalanok etkeztetésével foglalkozó Mobil Café, a Bag People -utcán életvitelszerűen tartozkodo mentálisan beteg hajlaktanok felkutatása és segítése. Ezen kívül meg nagy szerepet kap a "Nover az utcán" program.

Preben Brandt több mint 10 évvel ezelőtt hozott létre egy alapítványt amely a Projekt Udenfor nevet kapta. Pszichiáter végzettsége van és specialisan mentálisan beteg emberekkel foglalkozott önkormányzati intézményekben. Nagyon sok Európai országban tett látogatása során látta, hogy a fiatal hajléktalanokkal és a mentálisan betegekkel nem foglalkoznak kellekppen. Bár sok egyesület, alapítvány és önkéntes szervezet foglalkozott velük de úgy látta, hogy enm hatékonyan. A legtöbb ellátó intézményben nem is láttak őket szívesen.

Ekkor fogalmazódott meg benne, hogy egy specialis, marginális helyzetben élő emberekre specializálódott szervezetet hoz létre.

Létrehozta egyik kollégájával az alapítványt. (Társaság azóta más területen dolgozik.) Két fő utcai szociális munkással indult a program. Azért Projekt Udenfor lett az alapítvány neve, mert mindig elkezdenek vagy belekezdenek egy új programba és ezzel is a nyitottságot akarta kifejezni.

A Projekt Udenfor volt az első olyan szervezet amely az utcán élő illetve életvitelszerűen ott tartozkodo mentális betegekkel foglalkozik.

A kezdeti induláskor nem kaptak támogatást. Ma már kapnak az államtól, önkormányzattól külön kuratoriumok is van ahonnan pénzt kapnak, így tudnak irodát bérelni, béréket fizetni és tudtak gépjárművet vásárolni.

Preben Brandt szerint fontos az, hogy a sajtóban és különbozó szakmai lapokban megjelenjenek cikkek az utcán folyó szakmai munkáról. Az embereknek tudniuk kell, hogy a mentálisan beteg emberektől nem kell tartani, nem veszélyesek stb.

Specialisan skizofren ügyfelekkel foglalkoznak. A fiatal és az idősebb ügyfelektől különveszik, mert módszertanilag más módszer kell alkalmazniuk.

Specialis intézmény Daniában nem volt eddig de a most nyílt meg egy, mert képesek voltak reagálni az új problémára.

A Mobil Café-t 2001-ben indították el. A következő nagy program a Bag People és a "Nover az utcán" program volt. Számára csak a kezdet a fontos és mindig a következő projekten gondolkodik. Volt arra is példa, hogy más városban elindítottak egy programot és miután a módszertant megtanították a szociális munkásoknak az önkormányzatnak adták át a felelősséget.

A következő program amin gondolkodik a menekültek és a bevándorlók integrálása. Ott itt a romákra, Kelet-Európaiakra és az afrikai kontinensről jöttekre gondol. Úgy érzi a dán társadalomnak most ez a legnagyobb problémája. A törvények – szerinte – nagyon nem érzékenyek az emberek sajátos és egyedi problémáira. Változtatásra van szükség. Mindenkinek joga van a jó és emberes munkahelyre, lakásra, szociális biztonságra.

Az adókulcsot nagyon magasnak tartja. Egy példával illusztrálta:

A minimális jövedelem Daniában 4000 DKK.

Ebből -1000DKK az adó.

Marad 3000DKK.

Egy egyszerű lakás bérlete 3-5000 DKK.

A megélhetés itt már jócskán veszélyben van. A lehatáron való mozgás elbizonytalanítja az embereket. Az állami támogatások és a társas illetve szociális kapcsolatok hiányában az embereket az utca kerülés fenyegeti.

A keménydrog fogyasztás 15 évvel ezelőtt nem volt ekkora probléma mint napjainkban. A (Christiania városra volt csak jellemző. 36 évvel ezelőtt hippik és punkok elfoglaltak egy használaton kívüli laktanyát a városban és megalapították minden idők leghíresebb hippis városát Cristiania-t.) Nagyon sokan jönnek Daniába a környező országokból és Afrikából, mert itt a törvények egy kicsivel enyhébbek. Véleménye szerint ezek múlva ez lesz a nagyobb társadalmi probléma és nem az alkohol.

Külön hangsúlyozta (ami nekem nagyon nagyon jól esett), hogy örül az ittletemnek, mert mint szakember más szempontból látom az itteni dolgokat és az Projekt Udenfor működését.

A honlapjuk nagyon sok információt tartalmaz. Ennek frissítésére mindig külön figyelmet szentelnek.

Minden heten kedden 13.00-tól tartanak teamet.

A Projekt Udenfor fő stábjának:

Dr. Preben Brandt: pszichiáter, az alapítvány vezetője

Ninna Hoegh: program koordinátor, nemzetközi kapcsolattartó

Tina Frederiksen: titkár

Camilla Deleuran: szerkesztő, web újságíró

Serap Erkan: informatikus, szociológus

Jane Laustsen: szociális munkás, coach, tréning felelős

Nina Brünés: nover, a "Nover az utcán" program vezetője

Brian Sørensen: Mobil Café program vezetője, az önkéntesek koordinátora

Bo-Lennart Heide-Jochimsen: utcai szociális munkás, a Bag People program munkatársa

Sussie Mayntz Kierulff: utcai szociális munkás, a Bag People program munkatársa

Abdul Rezaq Janjua: kisegítő, a Mobil Café stábjában

Samira El Quamari: szakácsno a Mobil Café stabban
Line Køllgård: gyakornok, a Copenhagen College of Social Education hallgatoja
Onkentesek

Mobil Café:

Az önkéntes munka a társadalomban fellépő szükségletek kielégítésére és szociális problémák kezelésére is szolgál. Mértéke a társadalom egészségének mutatója is. Minél magasabb az önkéntesek száma, annál szorosabb társadalmi kapcsolatokkal, állampolgári felelősségérzettel és szolidaritással rendelkeznek.

A WV típusu auto raktére specialis van kialakítva. Ketto darab nagyobb meretu kesz etelt meleg tartó doboz foglalja e la legnagyobb helyet. Jobb oldalon van kialakítva a hely a tenak es a kavenak. Az autóban van meg: gyógyszer, koteszer, adomány ruhák es cipók, vitaminok, konzervek, kezfertőtlenítők.

Egy Nokia mobiltelefon is a kocsni napi felszereléséhez tartozik.

Hetfőtől péntekig 18-22 óráig es szombaton 12-18 óráig allando helyszíneken varjak az utacan elöket egy tal meleg etellel.

Az első allomás mindig a Central Station. Ez az épület a város központjában helyezkedik el. Közlekedésileg kiemelkedően fontos szerepe van.

A szolgáltatást igénybe vevőkről elmondható, hogy szinte csak férfiak. Életkoruk fizikai es mentális állapotuk változó. A pályaudvar területén rendszeresen tartozkodok meg két hölgy. Nekik az etelt "felszolgálak", mert nagyon nehezen tudnak közlekedni.

A következő cím legtöbbször egy idősebb úr aki nagyon hosszú ideig volt hajléktalan de most már önkormányzati lakásban lakik. Ott a rendszeres kapcsolattartás miatt látogatják.

A harmadik cím mely mindig allando a fő tér es az innen nyíló fő utca. Több rendszeresen ott tartozkodo otthonlan veszi igénybe a Mobil Cafét.

A Cristianstov vej téren (tapasztalatom szerint) leginkább Gronlandi emberek tartozkodnak. Ez a cím nem allando de gyakran látogatott.

A következő allando cím a Nørport allomás. Közlekedésileg fontos csomópont az emberek es a város életében is. Ide már a környéken élő hajléktalanok látogatnak el. Nagyon sokuknak van kutyája, ok specialis kutyaéledelt kapnak.

Attól függoen, hogy mennyi étel marad a Maria kirke az utolsó helyszínen. Itt leginkább drogfogyasztó hajléktalanok veszik igénybe az étkezést.

Szombaton a Jeruzsalem park a fő tér, azután a fő utca es ha marad étel a Maria kirke. Ekkor az önkéntes nőver is jön es ha szükséges sebeket tud kotozni vagy gyógyszert ad. Ezen a napon tart ügyeletet az állatorvos is. Ilyekor két kocsival mennek a parkba.

A kutyák állapotára nagyon odafigyelnek az emberek. Kapnak oltásokat, nyakörvet, specialis kutyaéledelt.

Szinte minden nap az Emerys nevu pékségtől kapnak adományba kenyéret, pekarut, süteményt amit az étel mellé tudnak adni.

Gyümölcs, főleg banán es alma illetve idény jellegűek mindig van.

A munka vegeztevel minden este le kell írni a Projekt Udenfor honlapjára, hogy mi történt. Ezt a blogot masnap olvassak a szociális munkások es az itt dolgozók. A munkafolyamatokat részben ehhez tudják igazítani.

A dán konyha ízletes, bőséges és változatos. Jellegzetessége a hideg ételek változatossága. Az egész világon ismertek a vajastésztából készült dán cukrászsütemények.

Reggelire szívesebben isznak kávé, mint teát. Sokféle péksütemény esznek, specialitás a krydder nevű fűszerezett kétszersült.

Ebédre hideg étel, azaz smorrebrod járja. A szó jelentése vajaskenyér. Valójában gazdagon megrakott szendvics, melyre heringtől kezdve a húsféléken át a sajtokig minden finomságot tesznek.

A főétkezés a vacsora, melyen meleg étel a menü.

Dán ételkülönlegességek:

Fleskesteg: sült disznóhús szalonnaréteggel és ropogósra pirított bőrrrel

Frikadeller: háziisan ízesített, kisütött vagdalt sertésgombóc

Biksemad: serpenyőben kisütött húsdarabkák kockára vágott burgonyával és hagymával

Sokféle hal is szerepel a dánok étlapján. Népszerű a kardhal és a tőkehal. Kedvelik a füstölt lazacot és az angolnát is.

Világszerte népszerűek a dán tejtermékek. A vaj minősége kiváló. A sajt elmaradhatatlan a dán étkezésekről.

Cukrászsüteményeik:

Honingkager: csokoládés mézes sütemény

Napoleon Kage: krémmel, gyümölcscsel és habbal töltött sütemény, égetett cukor bevonattal

Italok.

Dániában a legnépszerűbb ital a sör. Tuborg és a Calsberg. Az utcán elők leginkább ezt a két italt fogyasztják. Bort és tomenyet nem igazán.

A malachus itt nemzeti eledel, a marha és a csirkehus csak ezután jön. A menü mindig húsból, koretből és szoszból áll. Szombaton van sütemény is.

2006-ban 232 napon történt utcai étkeztetés. 11.500 adag ételt osztottak ki ami napi 50 adag átlagot jelent.

Eldobható muanyag tányérokat, evőeszközöket és poharakat használnak amit egy fekete szemetesbe gyűjtenek az onkentesek.

Az onkentesek munkája nagyon fontos. Mindig úgy kell megírni a beosztást, hogy valaki tudja az autót vezetni.

Az itt dolgozók nagyon sokféle helyről jöttek. Van köztük újságíró, banki alkalmazott, zenesz, egyetemi illetve főiskolai hallgató.

Minden hónapban email-ben küldik el a beosztás igényüket és ezt Brian Sørensen koordinálja. Negyed évente van egy team, ahol aktuális dolgokról beszélgetnek. A mostani téma Oroszország és az orosz tagállamok szegényeinek helyzete.

Minden év nyár végén egy csapatepítő pikniken vehetnek részt. Az idén Koppenhagától nem messze lévő tóra mentünk csónakozni.

Mindenki nagyon kedvesen és szeretettel fogadott.

Azt, hogy mikor szeretnek a Mobil Cafe-val utcazni előre egyeztetett idő alapján ment, mivel az ideális létszám 2-3 fő.

Az ügyfeleknek úgy érzem megszokott volt az, hogy minden nap más jön és, hogy időnként danul nem beszélő onkentes is dolgozik.

Elször tartottam attól, hogy nem fogadnak el (a nyelv ismeret hiánya miatt) de nagyon jó érzés volt az, hogy szinte mindenki beszél angolul így a kommunikáció gond nélkül ment. A kliensekről elmondható, hogy viszonylag jó egészségi és mentális állapotban vannak. A tartós utcazenés és a szenvedélybetegség jelei maskeppen vehető észre mint a Magyarországi hajléktalanokon. A rendszeres, változatos és minőségi ételek, az orvosi ellátás színvonala, és talán a legfontosabb: mindenkinek van pénze akár fizetésből akár segélyből. Utcazenés nem élnek pénz nélkül Daniában.

Bag People Projekt

A program lenyeg a tarsadalomtól izolált emberekkel felvenni a kapcsolatot és az ő segítségükre. Új módszerek találni segítségükre.

Két főállású szociális munkás foglalkozik velem a velem való munkát. Bo-Lennart Heide-Jochimsen és Sussie Mayntz Kierulff. Mindkettőjüknek szakirányú végzettsége van, több éves tapasztalattal rendelkeznek marginális helyzetben lévő emberekkel folytatott munkában. Munkájukat mobiltelefon is segíti. Mind a két szám nyilvános és ezt megadják az ügyfeleknek is.

Többször is lehetőséget volt arra, hogy velem menjek. A következőkben tapasztalatom és az általuk elmondott dolgokat írom le:

Mígig egyedül mennek, hogy ne ijesszek meg a mentálisan beteg ügyfelet.

Naponta öt hat allando helyszínek van. Az első mindig a Central Station. A továbbiakban parkokat, belvárost és a Nørport állomást látogatják meg.

A szociális munka nagy része beszélgetésből áll, ez akár egy ügyféllel három óra is lehet.

A mentálisan beteg embereknek nincs semmilyen időérzésük.

Nem tartana kutyát vagy más állatot, mert az a hajléktalanokra jellemző. Ők pedig nem azok.

Számukra Isten a legjobb társaság, vele nagyon sokat beszélgetnek.

Ha egy ügyfél nagyon nagyon agresszív, onn elvont veszélyes akkor egy speciális mentort tudnak számára hívni. Ilyenre még nem volt példa.

Ha esetlegesen kórházi ellátásra szorul akkor látogatja őket, igény szerint.

Az utcán előknek van ellátása (nyugdíj, segély stb) de nem használja, mert nincs rá szükségük.

A kórházi kezelés nagyon drága, az egészségügyi intézmények nem is tartják bent őket csak ha nagyon súlyos az állapotuk.

Nem fogyasztanak alkoholt, nem jellemző hogy szedjenek gyógyszert (még a betegségekre sem).

Betegségtudatuk nincs.

Nem tartják a kapcsolatot senkivel. Sem családdal, sem barátokkal. Teljesen izoláltak élnek.

Isten az egyetlen kapcsolatuk a világgal.

Nem fontos hogy esznek, isznak, vagy alszanak.

A dán társadalom nem igazán tudja őket befogadni. Valószínűleg az ismeretek hiánya miatt is.

Mindenki örült csak nekem.

A hajléktalan ügyfél kér segítséget de a mentálisan beteg emberek nem

A paranoid embereket egy pontig kell csak érsíteni a tevékenységükben de nagyon kell figyelni erre a határra, hogy "hergeljek" bele magukat

Daniában mindenki kap segélyt, ellátást. Az önkormányzattól lehet igényelni szociális beállást.

A jövedelmi állam gondoskodik mindenkiért.

A betegségekre és betegségtudatukra soha nem hívja fel a figyelmet.

Ő nem hall hangokat, "de arra az időre nagyon hisz mIstenben"

A kapcsolatba kerülés a legfontosabb a munkájában, ezzel ki tud épülni a bizalom.

Ha nagyon beteg az ügyfél javasolja, hogy menjen orvoshoz és elkíséri őt mindenhova.

A kórházi ellátás Daniában nagyon drága, nem is tartják bent a beteget sokáig.

A mentálisan beteg ember "fel a normálisaktól" és ezt sokszor felreértik.

A dokumentációt fontosnak tartja.

A mentálisan betegek leginkább az itteni ingyenesen használható és nagyon jól felszerelt könyvtárakat használják nappali melegedőnek. A belvárosi és a Fekete Gyémánt a legjobb időöltő hely. Az internetet is tudják használni.

Az allando olvasás nagyon jellemző a mentálisan beteg emberekre.

Dr. Preben Brandt tartja a szupervíziót havonta két alkalommal.

Néhány évvel ezelőtt új jelenség, hogy egyre kevesebb a dán származású ügyfél. Egyre több mentálisan beteg érkezik a környező országokból. A legtöbben Portugáliából, Spanyolországból,

Svédországból, Finnországból, Norvegiából, Németországból, Írországból és Skóciából jönnek. Velemlénye szerint azért, mert itt jobb a körülmények és az ellátás.

Kifejtette, hogy az a legnagyobb problémát annak érzi, hogy nem értik meg őket a "nem normalisak".

Az "egyszerű hajléktalan ember" fázik, éhes, szomjas, vannak kivaságai, vágyai. A mentálisan beteg emberek nem fáznak, nem éhesek. Egyet szeretnének csak, hogy hagyják őket békén a saját területükön. "Push-out"

Mindig hord magának "végtelen cigarettát". Ez egy nagyon jó kapcsolatteremtő eszköz.

Az első időben – elmondása szerint – nagyon el volt keseredve, mert csak „normalis” hajléktalanokat, drogfügyasztókat és alkoholtörvényt talált az utcán. Most már könnyen ki tudja szűrni a potenciális klienseit.

A Central Station az első állomása. Itt két hölgy tartózkodik rendszeresen. Az egyik idős asszony 20 éve él a pályaudvaron. Nagyon okos és sajnos nagyon beteg. Gimnáziumban tanított amíg a betegsége lehetetlenné nem tette azt. Mindig tökéletes a make-upja. Amikor maga előtt tolja kis borondját akkor nagyon "elfoglal", olyankor nem is lehet vele kapcsolatba kerülni. A másik hölgy is idősebb nála neki a Mobil Café is hoz rendszeresen vacsorát. Kiseje nagyon elhanyagolt, úgy gondolom évek óta nem fürdött. Ő is évek óta egy padon ül.

Allandoan jár továbbképzésekre, kurzusokra. Előadást is szokott tartani főiskolán, egyetemen.

Ha valaki "buliból" vagy életfilozófia miatt választana a hajléktalanságot akkor azt a Bahamakon ténne.

A Mobil Café-hoz mennek az emberek. A mentálisan betegekhez ő megy oda.

Soha semmilyen médiumnak nem mutatja meg illetve beszél az ügyfeleiről.

"En vagyok a vendég az utcán!"

Fonosnak tartja a pontos időt, amikor megbeszélnek egy időpontot azt ő mindig tartja.

Velemlénye szerint aki Daniában az utcán él az vagy alkoholtörvény vagy mentálisan beteg.

Bo-Lennart Heide-Jochimsen munkamódszere a következő:

"A szívem és az agyam mindig nyitott ezekre az emberekre"

csak megnezi az ügyfelet, távolról

hogy ne féljen illetve ijedjen meg tőle az ügyfél látogatásába kerül. Szemkontaktus felvétele.

Ismerkedés, megszólítás. Kezet fog, nem kérdez semmit. Beszél az időjárásról, etelekről, madarakról. A politikáról nem, mert az soha nem érdekli az ügyfeleit.

Bo-Lennart Heide-Jochimsen a pedagógia főiskola befejezése után azonnal egy óvodában kezdett el dolgozni. Ez egy speciális óvoda volt azoknak a gyermekek számára akiket a szüleik nem tudtak – különbozó okokból – nevelni.

A következő munkahelye egy idősek otthona volt. A különbséget a két munkahely között így fogalmazta meg: "az elsőnél- én mit akarsz? A másodiknál- te mit akarsz?".

A Projekt Udenfornal és azon belül a Bag People programban 13 hónapja dolgozik.

Felelős: megtalálni és kapcsolatba kerülni a mentálisan beteg hajléktalan emberekkel. Mivel velük eddig senki nem foglalkozott, nem kereste a kapcsolatot így ennek a módszertanát a kollegáival közösen dolgozzák ki. Szerinte úgy lehet a legkönnyebben felismerni a mentálisan beteg embereket, hogy ruházatuk, kisebbük általában rendezett, de egész nap egy kávé és egy újság mellett ülnek a kávézóban vagy a könyvtárban. Egy feladatjuk van ami nagyobb mint egy üzletben. Jó arcmemória kell- szerinte.

Sokszor több több hét vagy hónap kell, hogy a bizalmas kapcsolat meglegyen. Ezután már tud segíteni pl.: lakás, orvos, látogatás stb-ben.

” Az élet jó az utcán a mentálisan betegeknek. Szabadok, kötetlenek.”

Sussie Mayntz Kierulff szocial pedagógus végzettségű. Övönként dolgozott. Egyik kollégájának volt szakirányú végzettsége és nagyon tetszett neki, hogy a szülőkkel tartja a kapcsolatot. Évek múlva szánta rá magát, hogy szakirányú végzettséget szerezzen.

A Projekt Udenfornál több mint 7 hónapja dolgozik. Husz évet dolgozott különböző intézményekben mentálisan beteg emberekkel. Eddig mindig csapatban dolgozott és szokatlan volt számára az, hogy egyedül kell dolgoznia. Úgy látja szükséges lenne még egy utcai szocialis munkás a Bag People projekthez.

O a következőket fogalmazta meg nekem:

Dániát azért választják elsősorban a Svéd állampolgárok, mert az ottani alkohol törvények nagyon szigorúak és nem szeretik a “fura külsejű” embereket. Aki alkoholt fogyaszt azt akar rendőrökkel is el lehet vitézni, mert kriminalizáló egyenlő tartják. Dániában jobb ellátást lehet kapni. Állandó lakcím szükséges a segély illetve ellátások igényléséhez. Ha ez megvan akkor itt is lehet ellátást igényelni.

Nagyon sokan azért ebből is kimaradnak. A Projekt Udenfor segít ezeknek az embereknek: étellel, ruhazattal, korhazai látogatással, ügyintéssel, rendszeres kapcsolattartással. Véleménye szerint a Dán kormány nem segített elég a külföldi hajléktalanokon, nagyon magukra hagytak őket. Dr. Preben Brandt erejű nyilatkozatai hatására kezdett egy kis szemlelet váltás megindulni a politikai és szocialis életben egyaránt.

A Koppenhagvai önkormányzatnak van két utcai szocialis munkása, de erre a nagy városra két fő nem elég. A munkájuk rész, hogy a hazautazáshoz jegyet is adnak de volt már példa arra is, hogy hazaszállították az ügyfelet.

Sussie Mayntz Kierulff munkamódszere hasonló Bo-Lennart Heide-Jochimsenhez.

A kapcsolatbakerüleskor két választás van.

Ha nemet mondanak neki akkor később, karórak, napok múlva is visszamegy az ügyfelhez. Arra figyel persze, hogy nem vegyek tolazkodásnak vagy zaklatásnak az ügyfelek. Tesz egy nagy kör és aztán egyre kissebbet, hogy az ügyfel megszokja a jelenletet.

Ha igent mondanak az első kontaktusnál akkor: bemutatkozik, honnan jött, melyk szervezettől.

Beszélgetnek az időjárásról és azokról a dolgokról amelyekről a kliens szeretne.

Cigaretta mindig van nála.

Megkérdezeni, hogy legközelebb is jöhetne e beszélgetni. Nemleges válasznál is napok múlva visszajár.

A legnagyobb problémák véleménye szerint:

Nem tudnak az ügyfelek eleget pihenni, aludni, mert az utca erre nem alkalmas. Ettől sokszor intenzívebben fusztráltak.

Felnek az emberektől a mentálisan betegek.

A kezeletlen betegek és azok akiknek nincs betegségtudatuk nagyon kiszolgáltatottak az utcán.

A Bag People program adatlapja a következőket tartalmazza. Ezt elektronikus formában tárolják a számítógépen.

Aktualis nap

Az ügyfel neve

Születési adatai

Címe

Neme

Nemzetisége

Milyen összegű ellátással rendelkezik

Mennyi ideje van utcan

Elso talakozas datuma

Az elso talakozas formaja (lakossagi vagy egyebbe bejelentés, terepfelderítés közben, stb)

Ki a szocialis munkasa a Projekt Udenfor-nal

Melyik intézmény milyen típusú ellátást adott neki eddig

Betegsege

Hol található meg leginkább

Mennyire volt könnyű kapcsolatba kerülni (1-10 skála)

Mennyire tudnak más intézményekkel kapcsolatba teremteni, tartani (1-10 skála)

Három havonta kell egy kisebb összefoglalást írniuk Dr. Preben Brandtnak és Ninna Hoeghnek akik továbbítják a kuratoriumhoz.

2006-ban:

25 ügyfélük volt: 14 férfi 50-65 év közöttiek, 8 nő 50-57 év közöttiek,

16 ügyfélnek semmilyen jövedelme nem volt. Ebből 13 fő dán, 7 fő EU állampolgár, 2 fő afrikai állampolgár volt.

22 kontaktus hetente

900 kontaktus egy év alatt

17 esetben magánember telefonált be, hogy találtak valakit. 11 esetben férfit és 6 esetben nőt találtak a helyszínen. 10 esetben kellett direkt segítséget nyújtaniuk.

Az ügyfelek 26 %-a más országból jött Daniába.

A 2006-os adatok alapján a kormegszűlés 1932-1965 köze téhető.

10 ügyfél segítséget lezartak, mert tartosan korhazai apólasra szorult vagy apartmanba költözött, illetve a Koppenhagyi önkormányzat átvette a gondozásukat.

15 esetben vettek részt különböző képzéseken, előadásokon.

Szocialis naver projekt

A programfelelős Nina Brunés.

Felmerült egy probléma az utcan élő hajléktalan drogfogyasztók körében. Mely és remiszto tapasztalataik voltak az egészségügyi ellátó rendszerrel illetve korhazakkal. Az egészségügyi szervezetek veszélyesnek tartották a tudogyulladás, egyszerű csonttörés, influenza, TBC kezelést.

Az egészségügyi személyzetnek sokszor nem is volt tapasztalata vagy alapos tudása a drogfogyasztási szokásokról és azok mentális, fizikai, szociális vonzatról.

Ninna Brunés dolgozott az utcan is mint naver.

Amikor szembesültek ezekkel a problémákkal benne és Dr. Preben Brandtban megfogalmazódott az igény arra, hogy másfajta szolgáltatást is kell nyújtani ezeknek az embereknek az utcai munkán kívül.

Fontos a bizalmi kapcsolat kialakítása, elérhető illetve megvalósítható célok kitűzése.

A klinikai illetve korhazai személyzettel együtt dolgozva próbálják a drogfogyasztók leállási folyamatát segíteni.

Az orvosi dolgokon kívül a naver rendszeresen látogatja az osztályon a beteget, akár hetvegen is. Egész nap elérhető telefonon.

Folyamatos a konzultáció az egészségügyi személyzettel és a tájékoztatás a betegeknél.

A naver a napi munkába is besegít a legtöbb tudásával.

Készítettek egy tájékoztató füzetet az egészségügyi személyzet részére. Ebbe leírják a legfontosabb dolgokat, paramétereket.

A betegeknél ismereti foglalkozást is tud tartani a korteremben

Lehetőse van treningek tartasara.

Kontakt szemleyek segitik munkajat.

A visszacsatolas fontos

Feledata keze tartozik meg az egészségügyi szemlyzet es abetegek kozti konfliktus csokkentese.

A latogatasok alkalmaval visz magaval: cigarettat, ujsagot, ruhat.

A kezeles alatt specialis menhelyen gondoskodik a beteg kutyajarol.

Tajekoztatast ad a rizikofaktorokrol illetve tajekoztat.

Egészségügyi rendszer Daniában

A dán egészségügyi rendszer alapelve, hogy legyen egy mindenki számára elérhető, ingyenes, színvonalas egészségügyi ellátórendszer, de az extra igényeket is ki tudják elégíteni.

A dán állam és az önkormányzatok e célt a tervezés és a szabad választás lehetőségének kombinációjával érik el, miközben a betegségek kezeléséről a hangsúly egyre inkább a megelőzés felé tolódik el. Amennyiben pedig a gyógykezelés elkerülhetetlen, a házi orvos "menedzserként" koordinálja a beteg további ellátását. A dán egészségügyi rendszer alapelve, hogy legyen egy mindenki számára elérhető, ingyenes, színvonalas egészségügyi ellátórendszer, de az extra igényeket is ki tudják elégíteni. A dán állam és az önkormányzatok e célt a tervezés és a szabad választás lehetőségének kombinációjával érik el, miközben a betegségek kezeléséről a hangsúly egyre inkább a megelőzés felé tolódik el. Amennyiben pedig a gyógykezelés elkerülhetetlen, a házi orvos "menedzserként" koordinálja a beteg további ellátását.

A Dániában uralkodó felfogás szerint gyakorlatilag minden, ami nem a kórházi ellátás keretében igényelhető, az az -- egyébként széles körű és igen magas színvonalú -- alapellátás körébe tartozik. Nem meglepő, hogy a beteg első útja szinte mindig az alapellátáshoz -- tipikusan házi orvosához -- vezet, aki szükség esetén a beteget szak- vagy kórházi ellátásra rendeli, ezzel irányítva a beteget, és megszűrve a magasabb szintű ellátást igénybe venni kívánókat. A dán házi orvosnak tehát kulcsszerepe van a beteg irányításában és ezzel gyakorlatilag az egész ellátórendszer működtetésében. A beteg bizonyos esetekben (sürgős szükség, akut megbetegedés) természetesen közvetlenül fordulhat kórházhoz, illetőleg jelentkezhet szakrendelésen.

A dán egészségügyi rendszer irányítása három szinten történik: a megelőzésért, otthoni ápolásért és fogászati ellátásért a helyi önkormányzat (a 275 város) felel, míg az alap- és kórházi ellátás feltételeinek biztosítása a 14 megye feladata. A megyék autonómiája a szervezés kérdésében meglehetősen nagy, és minden eszköz rendelkezésükre áll, hogy az adott terület lakosságának tényleges igényeihez igazítsák a szolgáltatásokat és az emberi erőforrásokat. A regionális szint nagyfokú önállósága mellett az állam szerepe a kezdeményezés-koordináció-tanácsadás hármására szorítkozik.

Dániában az egészségügyi szolgáltatások túlnyomó része teljesen ingyenes a beteg számára, az ellátásokat az állam garantálja polgárainak. Az össz-egészségügyi kiadások mintegy 82%-a állami ráfordítás, a maradék ~18% pedig többnyire a betegek közvetlen hozzájárulása, amit gyógyszerekért, fogászati és fizioterápiás kezelésért kell fizetniük. Az egészségügyre fordított kiadások egyébként -- miután a '80--'90-es évek során enyhén csökkentek -- a bruttó nemzeti termék hozzávetőlegesen 8,4%-át teszik ki, ezzel Dánia a nyugat-európai középmezőny éllovasának tekinthető. Ugyanakkor az utóbbi évtizedekben hangsúlyeltolódás következett be: az alapellátás költségei rendületlenül növekszenek, ami részben új technológiák alkalmazásának, részben a gyógyszerköltségek növekedésének tudható be.

Az egészségügyi kiadások legnagyobb részét a megyei és a helyi önkormányzatok viselik,

amelyhez a költségvetési háttérrel a kormány bocsátja rendelkezésükre az adott terület lakosságának prognosztizált igényei alapján. Az ellátási költségek fedezetét az állam központi adóbevételekből biztosítja, melyet kiegészítenek a helyi adók is. A lakosság kb. 30 százaléka további, önkéntes magánbiztosítással is rendelkezik, amely a "zsebből fizetendő" költségeket téríti meg.

Minden, állandó jelleggel, életvitelszerűen Dániában lakó személy jogosult ún. "egészségügyi költségtérítésre". Az ellátásokra való jogosultság szerzéséért járulékot nem kell fizetni, a rendszer működését teljes mértékben adókból fedezik. A 16. életévüket betöltött dán polgárok választhatnak az ún. "1. csoportos" és a "2. csoportos" biztosítás között. Az előbbieket számára a háziorvosi és a háziorvosi beutalóval igénybe vett ellátás ingyenes. A 2. csoportba tartozók szabadon választhatnak, és gyakorlatilag bármely szolgáltatónál igénybe vehetnek ellátásokat, de költségeik csak olyan mértékben téríthetők meg, amennyit az önkormányzati szervek az adott ellátásért az első csoportba tartozó betegek után fizetnek. A téríthető összegeket az orvosok szakmai szövetségei és a megyei szervek között kötött kollektív szerződések szabályozzák. Ezek azt is kikötik, hogy az 1. számú biztosítási csoportba tartozó betegektől nem kérhető többletdíj (tehát számukra az ellátásnak mindenképpen ingyenesnek kell lennie).

A fogászati ellátás ugyan csak 18 éves korig ingyenes, a felnőttek azonban a fogászati megelőző ellátásokat 40--65%-os támogatással vehetik igénybe. Az otthoni ápolás teljes mértékben ingyenes. A gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök ártámogatása a vásárló egyéni igényeihez igazodik. A támogatás mértéke az adott beteg által a korábbi egy évben fogyasztott gyógyszerek mennyiségétől is függ. A kórházi ellátást Dániában a megyei önkormányzatoknak kell megszervezniük. A kórházi ellátást Dániában a megyei önkormányzatoknak kell megszervezniük. A sürgősségi ellátás természetesen azon állampolgárok számára is ingyenes, akik nem az adott megye állandó lakosai. Választási lehetőségek Dánia egészségügyi rendszerében

A dán egészségügyi rendszer finanszírozását 14 megye és 2 önkormányzat látja el az állami adóbevételekből. A kórházak a megyék tulajdonát képezik és irányításuk alatt állnak. A megyék engedélyével, magánorvosként tevékenykedő háziorvosok kapuóri szerepkört töltenek be.

Régebben a betegek választási lehetőségének kiterjesztése általános támogatást élvezett, azonban a gyakorlat kimutatta, hogy ez a tendencia alapjaiban ingatja meg a decentralizált állami egészségügyi rendszert.

A 16 éven felüli dán állampolgárok két választható csoport szerint részesülnek háziorvosi ellátásban. Azok számára, akik az első csoportot választják, a háziorvosi és szakorvosi ellátás térítésmentes, háziorvosuk elérhetősége lakóhelyüktől 15 km, Koppenhága területén 5 km. A szakorvosi szolgáltatásokat – kivéve fül-orr-gégészeti, szemészeti ellátás – háziorvosuk beutalójával vehetik igénybe, ellenkező esetben kezelésük költségeit teljes egészében önmaguknak kell állniuk. Háziorvost elvben évente kétszer válthatnak, de erre ritkán kerül sor. A második csoporthoz tartozó betegek szabadon fordulhatnak háziorvoshoz és szakorvoshoz egyaránt, de meghatározott co-payment-tel kell hozzájárulniuk kezelésük költségeihez, kivéve a fekvőbeteg-ellátásban nyújtott szolgáltatásokat. A lakosságnak mindössze 1,7%-a választja ezt a csoportot.

A kórházi ellátást illetően 1993-ban hozták azt a rendeletet, melynek értelmében a betegek megyéjükön kívül is választhatnak fekvőbeteg-ellátó létesítményt. Ezzel a várólistákat kívánták csökkenteni a várakozási időt 3 hónapban maximálva. A gyakorlat kimutatta, hogy a megyén kívüli ellátás lehetőségét a lakosság korlátozott mértékben (2000-ben 8% alatt) vette igénybe, gátló

tényezőként hatottak a betegekre háruló utazási költségek.

2000-ben a DRG-alapú térítés váltotta fel a megyék közötti elszámolásban a kórházi napok szerinti térítést. Minthogy ez utóbbi általában nem fedezte még hozzávetőlegesen sem a kezelések költségvonzatait, a magasabb szinten megállapított DRG-ráták ösztönzőleg hatottak a megyék számára a betegek fogadására. 2000-től a megyék egyes kórházaik finanszírozásához az esetalapú térítést alkalmazták, ennek 3%-os aránya azóta is emelkedik.

2002 júliusától a várakozási időt 2 hónapban maximálták. Amennyiben a beteg ez alatt az idő alatt nem részesül megyéjében megfelelő ellátásban, ez a tény különösen alátámasztja jogosultságát egy másik megyében vagy egy, a megyével szerződésben álló magánkórházban való ellátásra. Az intézkedés a magánkórházi ellátás igénybevételét kívánta szorgalmazni, jóllehet a kórházi ágyak csupán 1%-a tartozik Dániában a magánszektorhoz. Az intézkedés hatékonyságát bizonyítja, hogy 2002 óta a magánkórházak szolgáltatásaiban részesülő betegek száma majdnem megháromszorozódott.

Míg a várakozási idő a keresletet és a kórházi teljesítményeket kísérő tényező, a megyék egészségügyi ellátásra fordítható költségvetése korlátozott. A dán példa általános problémát tükröz, miszerint a betegek nagyobb választási lehetősége komoly gondokat okozhat a regionális szintű irányításnak, mely felelős a betegek ellátásáért egy adott területen belül és kívül. A kórházi teljesítmény ösztönzése és a költségvetési megszorítások egyidejű figyelembevétele ellentmondásos helyzetet teremthet.

A kórházi helyszín megválasztásának lehetősége és a megyei irányítás ebből fakadó gazdasági bizonytalansága a kiindulási alapja annak a reformelgondolásnak, mely a megyék szerint decentralizált dán egészségügyi rendszert öt országos területre tagoló egészségügyi rendszerre kívánja alakítani 2007-ben.

Intezmenylatogatások

Fedtakaeldren.

Az első intézmény ahol látogatást tettem egy nappali melegdo volt. A neve: Fedtakaeldren.

Egy sarki épület ad otthont a melegedonek. Egy kis előterbe lépünk ahonnan nyílik a közös terem. A terem közepén egy hatalmas svédasztal van ahonnan el lehet venni a kívánt ételt, italt. Amikor látogatást tettem ott a következő volt a menü: rengeteg gyümölcs, müzli, kenyerek, vaj, lekvárok, gyümölcsle, kávé, tea. Jobb oldalon van a nyitott konyha. Itt önkéntesek dolgoznak és az ügyfelek is aktívan besegítenek. A konyha mögött van egy nagyon kicsi iroda. Abbol nyílik a kamra és a mosókonyha. Az fel van szerelve mosógéppel és szárítóval. Az alsó részben van a zuhanyzó a WC és a társasbája. A falak tiszták, rendszeresen festik őket.

Egyházi szervezet

10 DKK egy étkezés. Ezért korlátlan kávé, tea, müzli, vaj, kenyér, lekvár stb fogyasztható.

Az internet is ingyen használható

Nagyon kevés mentálisan beteg ember jön be. Leginkább utcán elő hajléktalanok és drogfogyasztók.

Nagyon sok fiatal tér be ide akik most kezdik "drog és alkohol karrierjüket". Velük nagyon sok a probléma.

Életvezetési tanácsadást nem nyújtanak, nincs rá igény.

Lehetseg van: furdesre, hajvagasra.

Orvos es nover szukseg eseten jon.

Nyaron zarva vannak.

Kozos program, hogy elszoktak menni horgaszni.

Dohanyozni csak a haz elott lehet.

A nehezen kezelhető embereket elküldik egy kávé után

A melegedoben nem lehet alkoholt fogyasztani.

Ha a rendorok keresnek valakit csak fotot mutathatnak, be nem mehetnek.

Film, zene, festo illetve kezműves klub mindenki számára nyitottak.

Filozofiajuk: nem karjak, hogy az emberek cél nélkül menjenek vissza az életbe.

A Projekt Udenfor nagyon sokat segített az indulaskor. A melegedő egyfajta modell is itt.

Tudoszuro papirt nem kernek, nincs rá szükség.

Az ügyfelek segítenek takarítani.

A Grönlandi emberek helyzete nagyon rossz. Nincs megfelelő oktatás, munkahely, magas a bűnözés, nincs lehetőség normális életre. Alkoholproblemaik azért is súlyos mert genetikailag nem képesek az alkoholt lebontani. Nagyon kevés alkoholt nagyon rosszul lesznek és leépülésük fokozott. Ha dolgoznak minden pénzt hazaküldenek, így ok az utcán elnek. Véleményük szerint bő 10 év múlva nagyobb lesz a probléma, mert a sarki jég elkezd olvadni.

Új kliensek is megjelentek. Főleg Kelet- Európából, Afrikából.

A vezető elmondta, hogy nagyon élvezi ezt a munkát. Újságíró végzettség van, így nagyon sok új dolgot kellett megtanulnia az évek alatt. Sok öröm és bánat éri nap mint nap, de nagyon élvezi. Kihívás számára ha új dolgokat, problémákat kell megoldania. Mindenkit be fog engedni ha van papírja ha nincs.

Szupervizio minden hónapban van.

15-17 önkéntes dolgozik itt.

Az önkormányzattól kapnak pénzt.

Freak House

A város szélén található több konténer együttest hívják Freak House-nak. Ezekben az épületekben laknak a rehabilitációs programban részt vevő ügyfelek. Két ilyen kis telepelt látogattam meg. Az elsőt csak férfiak laktak. Egy konténerházban egy férfi. A ház egy kis előterből, halofulkeből, fordóból, konyhából és egy nagyobb nappaliból állt. Nagyon sok kutyát tartanak így a tisztaságra sem tudtak nagyon figyelni. Ők a közel laknak a lakótelephez, így infrastruktúrában jól el voltak látva. Bár úgy érzetem, hogy el vannak szigetelve. Segélyből és motorszerelesből tartják el magukat.

A másik hely a Velbø parkhoz volt közel. Itt hölgyek laknak. Renedezett kis kertek vannak a házak körül, napagyak, grillsutok.

Minden heten a személyes szociális munkás látogatást tesz náluk. Megbeszeleik az aktuális dolgokat, segít akár az adósságrendezésben vagy a bevasarlasban.

A Freak House-ban 1 de maximum 2 évig maradha az ügyfél. Ennyi időnek elegendő kell lennie arra, hogy tudjon berélni lakást akár az önkormányzattól akár magánszemélytől. A munkaerőpiacra is vissza kell tudnia integrálódni. A velük foglalkozó szociális munkás elmondta, hogy nagyon szeretnek itt lakni az emberek, és elég hosszú a városlista. A szállalakkal szemben itt "saját életüket" élhetik. Egy ház berlése 300.- DKK kerül havonta. A legnagyobb gond mégis az alkohol és kábítószerfogyasztás. Ha kontrollálatlanul valik akkor ki kell költözniük.

Daniában egyre több ilyen típusú rehabilitációs házat hoznak létre.

Bisserne fogaszati rendelo

A kis kontenerház egy nappali melegedő mellett található. Vidám piros színnel vonzza az embereket. Hetköznapi 3-4 óra van nyitva.

Nehéz lépcsőn felmenve jobb oldalon nyílik a fogászati. A szokásos felszerelések vannak benne.

Egy külön helyiségben van a sterilizáló és a konyha, oltó.

Kathrin nővér hihetetlen kedvességgel fogadott. Ha beteg lennék az O megnyugtató jelenléte és mosolygós természete biztosan oldana az óriási fusztráciomat.

A foghúzás Daniában ingyenes

Az egyéb fogászati dolgokat mint: korona, implantátumok, protezis stb fogtechnikus tanuló készíti. Ez jó gyakorlás nekik és a betegeknek ingyen van.

Az itt dolgozó orvosok önkéntes alapon végzik a munkájukat. 24 orvos dolgozik egy havonta egy ügyelet jut mindenkire. Az asszisztens fizetése az önkormányzat állja.

A legnagyobb gond, hogy sokan nem jönnek vissza egy kezelés után így az nem hatásos.

A fogszabályzás nem államilag támogatott beavatkozás.

Átlagban 5-7 beteg jön egy nap.

Kapnak a betegek egy fogászati kártyát. Ezen az adatokon kívül a kezeléseket is feltüntetik

HIV és AIDS betegek is vannak

2007. augusztusig 648 fő beteget láttam el. Tavaly: 726 fő.

Több a férfi beteg mint a nő.

A kutya is bejöhét addig ameddig a kezelés tart.

Katharina szerint a legnagyobb baj egészségügyi szempontból, hogy nem foglalkoznak a fogakkal és a szájhigiénével az emberek.

Nagyon szereti a munkáját. Elmondta, hogy sokszor mulatságos helyzet alakul ki abból, hogy a betegek csak vele beszélgetnek az orvossal nem. A legnagyobb boldogság számára az amikor egy nagyon rossz fogú ember szívből és teliszájjal tud újra nevetni és boldogan fesztelenül beszélgetni másokkal.

Bazar 2007

Szeptemberben Odense városba látogattunk el ahol megrendezték a nagy hagyományokkal bíró Bazar-t. Ez a szociális területen dolgozók nagy „kirakodóvasára”.

A Mobil Cafe képviselte a Projekt Udenfort ezen az egy napos rendezvényen. Az önkéntesek közül és a főállásban dolgozók közül is lejötték erre a rendezvényre.

A szociális miniszter asszony tartott egy beszédet többek között. Dr. Preben Brandt az aktualitásokról beszélt.

Képviselte magát a Hus Forbi – hajléktalanújság-, Bisserne fogászati, Vörös Kereszt, Grönlandiak egyesülete, menhelyek, állami intézmények, prostitúáltak érdekvédelmi csoportja, mentális betegeket segítő, homoszexuális embereket segítő egyesülete, HIV és AIDS szervezetek.

S.A.N.D.

62 menedék van Daniában ami állami finanszírozású. Minden regionak van egy központi intézménye. Az egész rendszert a központ S.A.N.D. fogja össze. Leginkább egy módszertani intézményhez tudnám hasonlítani. Effektív szociális munkát itt nem végeznek. Fókuszban most a mentálisan beteg emberek vannak.

A speciális igények kielégítésére szakosodtak. Lakhatás, étkeztetés, betegek ellátása az menedékeken stb. Ha szükséges akkor a politikusokkal is felveszik a kapcsolatot és a tárgyalásokat is lefolytatják.

A támogatást a szociális miniszteriumtól kapják, de helyi önkormányzat is támogatja őket. Ezeket a pénzeket osztják szét igény szerint. A bevételek egy részét olyan kiadásokra költik mint fogászati ellátás.

A régiók között nagyon jól működő kapcsolat van. Ha egy ügyfél valamilyen szeretne városot akkor a helyi S.A.N.D. tud segíteni munkát és szállást is keresni. Jó kapcsolatuk van a nem állami szervezetekkel is.

Ask szerint a legnagyobb probléma, hogy az emberek visszaesnek ebbe az állapotba. A drog az alkohol és a hozzá tartozó „baratai társaság” nagyon erősen kóti őket ehhez az életformához.

A nappali melegedőben is tettünk egy látogatást. Az igénybevevőknek nincs feltétele. Az étkezés ingyenes. Mosási, fürdési lehetőség van. Önkéntesek dolgoznak itt is.

Melegedők Koppenhágában:

Amager városrészen:

Sundholm melegedő: 07-15 óráig: pihenés, mosás, fürdés, orvos biztosított. 21-07 óráig: meleg étel, mosás, zuhanyzás, orvos, pihenés biztosítva van.

Nødherberget melegedő: 21-07 óráig: reggeli, pihenés, étkezés, ruha kiadás, zuhanyzás, kutyát be lehet vinni.

Kofoeds skole: 8-16 óráig van nyitva. Étkezés, meleg tea illetve kávé, csereruha, zuhanyzás, fodrászat, mosási lehetőség biztosított.

Cristianai városrészen:

Kontaktcenteret Wildesgade: 9-15 óráig van nyitva. reggeli, pihenés, étkezés, ruha kiadás, zuhanyzás, kutyát be lehet vinni.

Christiania melegedő: 12-18 óráig van nyitva. Reggeli, pihenés, étkezés, ruha kiadás, zuhanyzás, kutyát be lehet vinni, orvos hetente megy.

Cafe- Den varme stue melegedő: 9-14 óráig van nyitva, hetvegen is. Étkezés, meleg tea illetve kávé, csereruha, kutyával be lehet menni, zuhanyzás, fodrászat, mosási lehetőség biztosított.

Sct. Nicolai Tjenesten melegedő: 9-13 óráig és hetvegen 13-03 óráig van nyitva. Étkezés, meleg tea illetve kávé, csereruha, zuhanyzás, fodrászat, mosási lehetőség biztosított.

Det Gronlandske Hus melegedő 12-17 óráig van nyitva. Étkezés, meleg tea, kávé van és kutyát is be lehet vinni.

Varmestuen melegedő: 8.30-14ig van nyitva hetkoznap. Étkezés, meleg tea illetve kávé, zuhanyzás, meleg leves bonuszban van.

Den Sorte Gryde melegedő: hetkoznap 17-20 óráig van nyitva. Étkezés, meleg tea és kávé biztosított. Julisban zárva van.

Kofods Kælder melegedő: hetkoznap 8-9 óra között van nyitva. Meleg tea, kávé, orvos, csereruha, fürdés, mosás, kutya ellátása biztosított.

Frederiksberg városrészen:

Omsorgstjenesten melegedő: hetkoznap 8-12.30. bonuszban ebéd, hetvegen 18.30-21 óráig és pluszban van vacsora is. Étkezés, csereruha, zuhanyzás, kutya ellátása biztosított.

Den Brogede verden melegedő: 10-15 óráig és hetvegen 12-15 óráig van nyitva. Étkezés, meleg tea és kávé, kutya ellátása megoldott.

Kofoeds Kælder melegedő: hetkoznap 8-9 óráig van nyitva. Meleg tea, kávé, orvos, csereruha. Zuhanyzás, mosási lehetőség biztosítva van. Kutyát be lehet vinni.

Omsorgstjenesten melegedo: hetkoznap 8-12.30ig ekker lehet kapni ebédet is, es 18.30-21ig van nyitva hetkoznap. Hetvegen 11.30-13 oraig. Szolgaltatasok a kovetkezők: etkezés, csereruha, zuhanyzas, kutya ellatasa megoldott.

Værestebet melegedo: 10-15oraig van nyitva hetkoznap. Etkezés, meleg tea es kave biztositva. Kutyat be lehet vinni.

Herberget Lærkehøj melegedo: hetkoznap 23.30-7-45ig van nyitva. Alvasra, etkezésre, vacsora es reggeli fogyasztasra, zuhanyzasra, vacsora van lehetseg.

Cafe Paraplyen telen csak szombaton es majustol augusztusig 11-15 oraig van nyitva. Etkezés, meleg tea illetve kave, mosasi lehetoseg es zuhanyzs biztositva van.

Vesterbo varosreszben:

Mændenes hjem melegedo: nyitva 0-24 oriag. Pihenes, alvas,etkezés, vacsora, reggeli, csreruha, mosas, zuhanyzas, orvosi ellatas biztositva van.

Mariakirken : hetkoznap 12-16 ora es 19.30-23 ora kozott es hetvegen 19.30-20.30 kozott van nyitva. meleg tea, kave, csereruha biztositva. Kutyat be lehet vinni a teplom melegedobe.

Kontaktcenter Klippen: hetkoznap 19.30-22 ora kozott van nyitva. bonusban szendvicset is lehet kapni a kave, tea melle. Csereruhát adnak. Kutya beviheto.

Cafe Sonja: hetkoznap 10-16ora kozott van nyitva.

Kirkens Korshærs Varmestue melegedo: egesz heten 10-14 es 16-20 ora kozott vannak nyitva. etkezés, meleg tea, kave, csereruha, hajvagasi lehetoseg, zuhanyzas, mosas megoldott. Kutyat be lehet vinni a melegedobe.

Kivindenødherberget i Valdemarsgade melegedo: minden nap 22-10 oraig van nyitva. juliuban zarva. Alvas, etkezés, csereruha, mosas, zuhanyzas biztosított.

Reden melegedo: minden nap 15-9.45 oraig van nyitva. alvas, pihenes, etkezés, meleg tea es kave, zuhanyzas es orvos biztositva van.

Settlementet mlegedo: hetkoznap 9-18 oraig es hetvegen 10-16 oraig van nyitva. Csak meleg teát es kavet adnak.

Noørrebro varosreszben:

Natcafeen/Varmestuen melegedo: hetkoznap 24-08 orig es hetvegen 10-15 oraig van nyitva. Szendvics es fott etlet adnak. Pihenes, alvas, csereruha, mosas, zuhanyzas, orvosi ellatas biztositva van. Kityat be lehet vinni.

Blågårds kirke: hetkoznap 8-11 oriag van nyitva. Etkezés, meleg tea, kave, mosas, furdes, orvos biztositva van.

Værestedet Steanna melegedo: hetkoznap 12-18 oraig van nyitva. Etkezés, meleg teát illetve kavet adnak. Kutyat be lehet vinni.

Gaderummet mlegedo: 0-24 orig van nyitva. pihenesre, alvasra, etkezésre, meleg tea, kave, zuhanyzas, mosasi lehetoseg van. Kutyat be lehet vinni.

Kirkens Korshærs Herberg melegedo: : 0-24 orig van nyitva. Pihenesre, alvasra, etkezésre, meleg tea, kave, zuhanyzas, mosasi lehetoseg van. Kutyat be lehet vinni.

Missionaries of Charity melegedo: 15-16 oraig van nyitva. Meleg ebédél varja a raszorulokat. Csereruhát is tudnak adni.

Cafe Offside: 'hetkoznap 10-15 oraig es hetvegen 11-15 oraig van nyitva. Meleg tea, kave es etkezes tudnak biztosítani.

Valby varosreszben:

Vigerslev Kirkes: hetkoznap 12-16 oraig es hetvegen 14-16 oraig van nyitva. Meleg tea, kave es etkezes tudnak biztositani a csereruha melle.

Sydhavnen varosreszben:

Himmelekspressen melegedo: hetkoznap 18-18 oraig van nyitva. Pihenes, etkezes, csereruha, zuhanyzas van biztositva.

Værestedet Amadeus melegedo: hetkoznap 10-15oraig van nyitva. Etkezes, meleg tea, kave, hajvagasi lehetoseg van. Kutyat be lehet vinni.

Nordvest varosreszben:

Kontaktcenter melegedo : Pihenesre, alvasra, etkezesre, meleg tea, kave, zuhanyzas, mosasi lehetoseg van. Kutyat be lehet vinni.

Varmestuen Hotel Jensen melegedo: .Etkezes, meleg tea, kave, mosas, furdes biztositva van.

De hjemløses Hus:hetkoznap 9-17 oraig es hetvegen 9-16 oraig van nyitva. Alvas, pihenes, etkezes, meleg tea es kave, zuhanyzas es orvos es fogorvas biztositva van.kutyat be lehet vinni.

Sydhaven varosreszben:

Værestedet Pegasus melegedo: hetkoznap 10-15 oraig es hetvegen 10-14.30ig van nyitva. Meleg teat, kavet adnak. Kutyat be lehet vinni.

Sydhavns-Compagniet melegedo:hetkoznap 12-16 oraig van nyitva. Meleg teat, kavet adnak. Kutyat be lehet vinni

Hvidorve varosreszben:

Røde Kros Natherberg for Kvinder melegedo: hetkoznap 20.30-09ora kozott, hetvegen 15-09 oraig van nyitva. Pihenesre, alvasra, etkezesre, meleg tea, kave, zuhanyzas, mosasi lehetoseg van.

Idosek otthona Koppenhagaban

Inge Fjordside Weileby vezetett korbe az Koppenhagai onkormanyzat által fenntartott idosek szocialis otthonaban. Egy hatalmas epuletkomplexumban vannak ok elhelyezve. Mindenkinek kulon szobaja van. Itt tarthanal TV, butorokat, ami befer.

A kovetkezoeket mondta el nekem az intezmneyben tett latogatasomkor:

Nagyon hosszu varolista van

Egyre fiatalabb emberek jelentkezne.

A legfobb okok: mentalisan betegek, szocilaisan hatranyos helyzetuek, alkohol es egyebb drog problemaik vannak.

Leginkabb nióverek dolgoznak itt es keves a szocilais mukas. Elsorban ez egy gondozhaz.

A lakok nem mennek el innen, mert a személyzet nagyon tolerans veluk szemben. Lehet az udvaron inni is alkoholt. Kapnak ellatast, gyogyszert is.

Mozagaskorlatozottaknak az egesz epulet akadalymentesitva van.

Evente 7-10 idos ember hal meg. Ezt mindig kulon taragediakon elik meg.

Ellatas tekinteteben a legnagyobb gondot a demenes betegek jelentik. Elkoborolnak mivel itt nincsennek az ajtok zarva.

A szocilais munkas elogondozast vegez. A nover a gondozast.

Az itt lakok nagyon betegek. Segitik oket a furdetesben, etkezesbe. A kulturalis prgramokat kozosen szervezik meg.

Jeleneleg 340 lako el itt. Tobb a ferfi mint a no.

Van lehetoseg arra ha parkapcsolatot letesitenek kozos szobaba koltozhessenek. Erre is nagy a varolista. Egy hagyomagyos idosek otthonaban erre nem lenne mod.

Allami finanszirozasu az intezmeny.

Alapellatast biztositanak. Elelmezes, orvos, allando noveri ugyelet, gyogyszerek stb.

Marad elég penzük arra, hogy azt vegeyennek amit szeretnénk.
Keves embernek van kapcsolata a családjával, esetleg barataival. Nem keresik őket, sokszor azért mert nincsenek jobban a rokonokkal.
Nagy bulikat rendeznek ha valakinek a születésnapja van. A karácsony meg ennél is nagyobb. Tavaly kaptak annyi pénzt, hogy tudták mindenkinek venni egy TV-t. A lakok nagyon boldogok voltak. Igyekeznek mindenkinek személyre szabott ajándékot venni.
Ha valakinek nagyon rossza természetű, verekszik stb. akkor athelyezik egy másik intézménybe. Eddig erre csak egyszer volt példa. Erre meselt egy nagyon tanulságos példát. Évekkel ezelőtt egy férfi ügyfélük nagyon agresszíven viselkedett. Verekedett, zaklatott másokat. Összejött a team és rájötték, hogy érdekes módon csak kedden és szerdán ilyen kritikán aluli a viselkedése de ez a magatartás az egész hétre kihatással van. Kiderült, hogy a segélyt minden kedden kapja meg és akkor viszont az egészet elhagyja, mert nincs kontroll rajta. Ha elfogy a pénz akkor meg szűkegne lenne cigarettára, különböző dolgokra. Ettől fusztrált és agresszív lesz. A megoldást abban találták meg hogy mikor jön a pénz egy szociális munkás vagy nővér elmegy vele, beveszároznak alkoholból, dohányból stb és ezt egész heten fokozatosan adagolják neki. Azóta nem is volt probléma vele.
A takarító személyzet állandóan változik, mert nagyon nehéz a munka. A lakok is segítenek a takarításban.
Jól kvalifikált munkának tartja és jól meg is fizetik. Társadalmilag nagyon elismert terület az idősgondozás.
Vegeznek eszményeket, készítenek intrjút, sokféle dokumentáció van. Külön a szociális munkásnak és külön az egészségügyi szemlézetnek. Az alkoholra figyelnek nagyon, mert nem mindegy miből mennyi gyógyszer adnak.
Tárhoznak kutyát vagy macskát de más állatot is. A nagy kutyát azért nem engedik, mert ha alkoholos állapotban a kutya nem úgy értelmezi az ember viselkedését amado lehet.
Van egy ún. Kertprogram. Gondozzák a kertet közösen, tartanak nyulakat, a focibajnokságot is itt rendezik meg.
Van kézműves, film, színház, színjátszó klub is.
A nyitott napon nagyon sokan jönnek intézménylátogatásra.
Görnlandi lakójuk eddig csak egyez volt. Szerinte azért, mert „ők hazamennek meghalni”
Ez az egyetlen Dánia állami idősotthon ahol lehet alkoholt fogyasztani. Ettől is különleges.

Adósságkezelési tréning

A holgy aki az előadást tartotta parlamenti képviselő és nagyon a szíven viseli a szegények helyzetét. A megbeszélés fő témája az adósságkezelés volt. Nagyon sok ügyfél és szociális munkás jött el a megbeszélésre.
A törvények nagyon bonyolultak és sokszor csak az akárcsak érti azokat. Ezért is orult annyira, hogy ennyien eljöttek.
Elmondása szerint a marginális helyzetben levők 60%-a van eladósodva. Aki nagyon sok adósságot halmozott fel szinte nem is tud visszakerülni a munkaerő piacra.
Az adósságnak különböző fajtái lehetnek: alberteti, banki, kölcsönök, személyi kölcsönök, más bontások.
Például:
600 DKK egy blicceles bármelyik tömegközlekedési eszközön.
500 DKK a büntetése annak aki az utcán alkoholt iszik.
Tartásdíj 1000 DKK/hónap/gyermek. A férfi fizeti. Ha nincs munkája az önkormányzat fizeti helyette és a leendő munkabereből fogják levonni a későbbiekben. A gyermek 18 éves koráig jár a tartásdíj. Ha az asszony újra férjhez megy a pénzt nem kell fizetnie.

Az onkormányzat szociális munkas foglalkozik ezzel a projekttel. Nagyon szoros együttműködést igényel a munka.

A program lényege a következő:

Bevétel: szociális segély vagy munkanélküli segély, gyerektartási díj, államtól kapott pénz (óvodás és iskolás gyermek után járó fix összeg), lakber támogatás, családi pótlék, 4-6 órányi munka bére stb. Ez havonta kb: 11.053.- DKK

Kiadás: lakber, áram díj, orvosságok, lakás rezsi, tartásdíj, telefon, TV, magán nyugdíj pénztár. Ez havonta: 5.800.- DKK

Különbörzet: 5.253 DKK

Az adósság kezelési program nélkül: Banki hitel törlesztése. Orvosi költségek, hitelkeret visszafizetése stb. Ez havonta kb: 3.700.- DKK

Maradna összesen: 1.553 DKK. Ez az összeg maradna minden költségre: ruházat, bérlet, élelmiszer stb.

Az adósságkezelési programmal: a bevétel mellett egy életkalkulációval lehetne az adósságokat rendezni. Így maradhatna 4.500.- DKK. Erre ajánlottak különböző módszereket. Adósságkezelési programot, bankkártya limitet stb.

Hus Forbi

A Hus Forbi Dánia hírlapjának újságja. Az újság havonta jelenik meg.

Tartalma mindig követi az aktualitást. Minden számban bemutatnak egy intézményt. Milyen feltételekkel lehet igénybe venni, kik dolgoznak ott, milyen ellátást kaphatnak. Mindez nagyon sok fotóval. Torvényekről „emberi nyelven”, sportról, politikáról. Minden hónapban készítenek egy interjút egy „híres hírlapjáról” és egy „híres emberrel”. A legutóbbi számban az adósságkezelésről is szó volt.

A zarándokút a főszerkesztő Steen Viggo írja mindig. A cikkeket hírlapjáról és hírlapjának újságírók írják. Steen Viggo-val volt szerencsém többször is találkozni. El kell mondanom nagyon kedves, mosolygós ember. Hatalmas tudása van az erdőben élő növényekről, fákról, gombákról. Volt sok közös témánk is. A Projekt Udenfor kuratóriumának egyik oszlopos tagja.

Csak regisztrált terjesztők árulják az újságot, fenykepes igazolvánnyal. A magyar szokással ellentétben ők mindig a legújabb számot árulják és az újságot oda is adják.

Egy újság 20.- DKK kerül.

Nekem nagyon tetszett, mert mindig az aktuális témával foglalkozik, használható információval és sok színes képpel. Itt nagy tisztelet övezi azokat, akik az újságot árulják.

Dániában sok ingyenes napilap van. Ilyen a Metro Expressz, Urban, Subway, Kiwi stb. Nem talákoztam olyan ügyféllel, aki ezeket árulta volna pénzért.

Prostitáltak helyzete Dániában

A napi sajtóban találok egy számomra nagyon érdekes cikket. Megkerestem az egyik kollégámat, hogy fordítsa le nekem. A cikk a következőt írta:

Thaiföldön nagyon sok férjhez ment asszony érkezik Dániába, mert úgy gondolják itt lehet pénzt keresni és azt hazajuttatni. Tanácsos lányoknak szerződniek és itt derül ki, hogy mi vár rájuk. Koppenhágában az úgynevezett masszázsklinikák. Ebből legalább 30 működik a városban. A köznevelésben megis „vörös lámpás háznak” hívják.

Pénzért mennek férjhez a férfiakhoz és 7 év múlva megkapják a dán állampolgárságot.

A szociális munkások sem tudják megmondani, hogy hányan vannak itt illegálisan vagy legalisan ezekben a klinikákban.

A szervezett bűncselekmény nagyon hatékonyan működik itt. Ha valaki megbetegszik „höznek új lányt”

A lakhatásért 200.- DKK kernek hetente a tulajok. Ebben benne van a gyermekmegőrzés díja is. Mivel nagyon sok nőnek van gyereke de nem tudják óvodába adni így oldják meg.

A Thajföldiek leginkább kis falvakban élnek, ok nagyon egyszerű és sokszor naív emberek. Nincs iskola végzettségük, szakmájuk. Egyik napról a másikra élnek. Mivel Thajföld egy kimondottan turista ország nagyon sokan dolgoznak barokban, szórakozóhelyeken. A thajiak úgy gondolják, hogy a minden turista nagyon gazdag és ahonnan jöttek nagyon jó az élet. Nagy elismerés ha valakit egy turista feleségül kér vagy vesz. Sokan érkeznek Nyugat-Európába házasság reményében is csak itt eszmélnék fel, hogy mi lesz itt a sorsuk.

N.A. szociális munkás szerint: a nők nem akarnak férjhez menni hanem férfiakhoz, mert erőszakosnak, durvának és izsakosnak tartják őket. Ugyanek van iskolai végzettségük, jó szakmájuk, munkahelyi karrierjük és nem kívánnak a konyhában robotolni egész nap. A férfiak viszont asszonyt akarnak. Ebből nagyon sok párkaocsolati konfliktus és depresszió lesz az országba.

N.A. elmondta, hogy 5 éve dolgozik prostituáltakkal és több masszázsklinika is kérte már a segítséget. Rendszeresen látogatja ezeket az ügyfeleket. Segít az esetleges háztalápitésükben. Ezt nagyon ritkán választják a nők, mert szegényként élik meg. Beszél a törvényekről, jogaikról, védekezésről, orvosi és egészségügyi dolgokról, a helyes óvszerhasználatról. Segíti őket a hétköznapi életben eligazodni, az új élet kezdésében. Segíti őket a beilleszkedésben is.

Egy masszázsklinikán 8-10 óra dolgozik. Állandoan 3-5 óra egy nap.egy „átlagos napon” 9-12 ügyfelet fogadnak. Minden nap egyszer lehetnek, hogy karcsúak maradjanak. Nagyon sok penicilint kapnak, de nem azért hogy egészségesek maradjanak hanem hogy a bőrük szép fényes legyen. A nagyon sok ügyfelettől a napi megaláztatásoktól rövid idő alatt depressziósak lesznek. Ekkor kezdenek el dorogokat és hangulatjavítót fogyasztani. A prostituáltak gyermekei bemehtnek a masszázsklinikára. Kapnak enni, külön szobában az éppen „nem dolgozó” óra végén rájuk. A megkeresett pénz fele mindig a tulajdonosé, aki ha nem kapja meg az összeget nagyon megveri a nőt. Idővel egyre több pénzt követel, több munkát vállal. Örök kórforgás beindul. A helyiséget leginkább berlini tulajdonos. Az épület aljában működik legtöbbször egy étterem. A hölgyek itt dolgoznak „mellekállásban”.

N.A. új projekten dolgozik:

mivel a prostitúció Daniában legális és számlaköteles tevékenység szeretné ha itt is bevezetnék a 30 óras munkahelyet.

Ha beteg lenne a dolgozó nő, kapjon táppénzt.

Kötelesen kellene jártatni őket ahol a biztonságos szexről, a jogaikról, aktuális dolgokról beszélhetnek.

A prostitúció egy normális folyamat de a törvények a svéd és német törvényeket vették át.

Szerintük szükség van ezekre a szolgáltatásokra vagy nagy lesz a kriminalitás ha a férfiak nem tudnak a masszázsklinikákra járni.

Fel kell készülni a más országokból érkezőkre is. Itt kiemelte a Kelet-Európai országokat, Oroszországot és az utódállamokat.

Ha befejezik a „szakmát” legyen lehetőségük arra, hogy elhelyezkedjenek a munkaerőpiacon.

Az állam nem támogatja őket munkakeresésben, oktatásban, szakma elsajátításában pedig fizetnek adót. Ezen nagyon szeretné változtatni, mert a szociális és a munkaügyi minisztérium egymásra mutogat a felelősség vállaláskor.

A családon belüli erőszak is igen gyakori itt. A thaj feleség elmenekül az erőszakos férjéért de mivel nincs munkája, szakmája, jogviszonya így kénytelen visszamenni a bántalmazóhoz. Azért is mert a gyerekei ott maradnak a férjénél.

Daniát megrázta a következő eset: a férfi elutazott Thajföldre és hozott egy asszonyt magának. A nőnek volt egy kislánya is, a nő feleségül vette de a kislányt is „hasznalta”. A nő évek múlva tudta

csak feljelenteni a férfit. Lányával egy menedekre kerültek és a férfi adott pénzt nekik hogy utazzanak haza, ezzel elkerülve a bíróság elé állítást.

Dániában az önkormányzat támogatja azokat a fogyatékosokkal élőket akiknek szexuális sziksegleteik vannak. Magyarán az önkormányzat berel prostitúalt az ügyfél részére.

147 masszazs klinika van Koppenhágában. 1.180 prostitúalt dolgozik legalisan. Norrebro városrészen 24, Vesterbo városrészen 20, Østerport, Nordvest városrészen és a belvárosban a többi. 15 sztriptizbarban 150 hölgy. 35 hölgy dolgozik swingerklubban. A férfiak 14%-a az utcán veszi meg a szexet, a többi részben a masszazs klinikakon. Kis részben hívják őket hazhoz.

Korhazai jelentés: a karacsonyi partik után nagyon sokan keresik meg a korházakat, rendelőintézeteket különféle nemi bajokkal. Dániában az a szokás, hogy a karacsony első napja a kollegákkal töltik el egy hatalmas tivornya keretében. Ilyenkor nagyon kevés az, ha lányokat berelnek vagy a faradt gözt egy masszazs klinikán engedik le. Masnap természetesen a szent családi ebéd van.

Az újságit megjegyezte, hogy a legújabb társadalmi tendenci, hogy idős férfiak (kapuzás előtt vagy után) fiatal ázsiai nőket vesznek el feleségül. A fiatal dan nők pedig afrikai származású férfiakhoz mennek hozzá, mert gyereket szeretnének. Úgy véli, hogy ez tíz év múlva nagy társadalmi válsághoz fog vezetni.

Dánia szociálpolitikája

Dániában van egy törvény a szociális szolgáltatásokról. Ennek az a célja, hogy tanácsot és támogatást adjon a szociális problémák, közöttük a hajléktalanság megelőzése érdekében. Összetett megközelítés: oktatás, foglalkoztatás, egészségügy, lakhatás stb. A helyi civil szervezetek szerint a törvény még nem minden, de sok embert megmentett a hajléktalanságtól. Dániában a legtöbb önkormányzat politikai céljává tette, hogy segítsenek az embereknek megtartani a lakásukat. A dánok ajánlása szerint lehetne erősíteni az önkormányzatok felelősségét, ha az állam kötelezné őket egy hajléktalansággal kapcsolatos stratégia elkészítésére, illetve ha a dán kormány belefoglalná a lakhatáshoz való jogot az alkotmányba.

Dániában megkülönböztetik azokat az általános intézkedéseket, amik lehet, hogy segítenek megelőzni a hajléktalanságot (pl. jó oktatási rendszer) és a célzott intézkedéseket.

A szociális program fő elemként kezeli a hajléktalanság megelőzését. A stratégia hangsúlyozza annak fontosságát, hogy mindenki (valamilyen, megfelelő formájú támogatás révén) lakáshoz jusson. Van egy nemzeti program a hajléktalanság csökkentésére, amit 2005-ig meghosszabbítottak. Különleges intézkedéseket fogantatosítottak a hajléktalanság enyhítésére és a megelőzésre is. A program főleg a lakhatásra összpontosít, és szerepel benne, hogy arra kötelezik magukat, hogy építsenek vagy építtetnek lakóhelyeket a hajléktalanok és más kirekesztett csoportok részére, illetve hogy megnövelt lakástámogatást adnak alacsony jövedelműeknek. Ami a megelőzést illeti: az önkormányzatoknak megelőző anyagi támogatást kell adniuk a kilakoltatások elkerülése érdekében. 2003-ban az állam és az önkormányzatok képviselői aláírtak egy szerződést, hogy elősegítsék a hatékony együttműködést maguk és a civil szervezetek között, a hajléktalanság csökkentése illetve megelőzése érdekében.

Dániában a szociális hatóságok közvetítőként lépnek fel a bérlők és a tulajdonosok között, hogy ki legyen fizetve a lakbér és segítsenek az embereknek beosztani a pénzüket.

Az országban a lakás piac 40%-a szociális bérlakás, ami nagyon nagy arány. A lakásszövetkezeteknek és a hajléktalanokkal foglalkozó szervezeteknek van egy közös programjuk, ami a lakásban maradáshoz hivatott elősegíteni. Beavatkozásuk révén az esetek 90%-ában sikerül megtartani a lakást. Ez sokkal kevesebbe kerül, mint az átmeneti szállások fenntartása. A korai

beavatkozás nagyon sikeres a kilakoltatás elkerülésében. Korán felveszik a kapcsolatot azokkal, akik elmaradnak a lakbérrel.

Daniában ervenyesulni lattam az univerzalitast de egyenre szabottan.

Nagy hangsulyt fektetnek a kovetkezőkre:

Hatranyos helyzetűek felzarkoztatasa. Csoportok es egyenek szintjen is.

Visszailleszkedesi programokra.

Egeszseges es hosszu tavu gondoskodasra.

Gyermekek felzarkoztatasa.

Gyermekek ellatasara, ovodai, iskola szinten.

Hajlektalanok es migransok, bevandorlok nyelvi kezesere.

Kulturalis, vallasi,nyelvi, nemzeti feszultseges csokkentese.

Munkekeresei terningekre, felkeszitesekre.

Vedett munkehelyek létrehozasa tamogatott.

Fitalakok es migransok hatterenek erositesere.

Batalmazott csaladok vedelmere.

Kriminologiai tenyezok csokkentese. Fiatalok, visszaesok koreben is.

Munkavallalok tamogatasa, szocilis juttatasok.

Mentalisan betegek kezelesere.

Idos munkavallalok kedvezmenyeire (oket senoir munkavallaloknak hivjak).

Gettosodas elkerulese

Varos es videk fejlesztese szocialis szinten is.

Etnikai csoportok es csaladok tamogatasara.

Alkohol es drog prevencio.

Adózás

A munkavállalónak be kell jegyeztetnie magát a helyi nyilvántartásba, ahol egy regisztrációs számot és egy szociális-biztonság kártyát kap. Emellett adó kártyát kell igényelni a helyi önkormányzattól vagy adóhivataltól. Fontos megemlíteni, hogy mindhárom közigazgatási szint -ország - megye - kommuna - szed adókat. A központi adók sávokat követnek, ezzel szemben a helyi adókat egységes százalékban állapítják meg. Vagyoadót például kizárólag az önkormányzat szed, míg az ÁFA csak a központi költségvetésé. A többi közteher lehet helyi és központi is.

Nyugdíj

A közösségi szabályozás szerint ha a munkavállaló két vagy több EU tagállamban dolgozik, jogosult arra, hogy állami nyugdíját és a tagállamokban befizetett nyugdíj-hozzájárulásokat összevonva számolják ki. A nyugdíjkorhatár Dániában nemektől függetlenül 67 év, de szó van ennek 65 évre történő csökkentéséről. 60-66 éves korban lehetőség van önkéntes nyugdíjba vonulásra is.

Daniában három pillerből áll a nyugdíjrendszer:

A kötelező minimum évet dolgozta csak lehet jogosult öregségi nyugdíjra illetve segélyre. 65 évet be kell hogy töltsen.

A kötelező évek legalább 90%-at dolgozta le, jogosult ellátásra.

Teljes munkaevet legolgozta.

Minden EU tagállam nyugdíjas állampolgára, aki kereső tevékenységet szeretne folytatni illetve szeretne letelepedni egy másik tagállamban, jogosult a letelepedési engedélyre abban az esetben, ha: részesül rokkantsági, karkedvezményes, illetve öregségi nyugdíjban, rendelkezik betegbiztosítással,

olyan anyagi háttérrel rendelkezik, amely garantálja, hogy ott tartózkodása alatt vendéglátó ország társadalombiztosítási rendszerét nem terheli.

Az EU tagállamok hatóságai a fenti feltételek teljesítése esetében általában öt éves tartózkodási engedélyt adnak a letelepedni kívánó személynek és családtagjainak. A letelepedni kívánó személy családtagjai munkát is vállalhatnak, még abban az esetben is, ha nem EU tagországok állampolgárai.

Az alapnyugdíj összege: 4952.- DKK/honap (-ado)

Munkanélküli ellátások

Dánia lakossága 5,4 millió fő. A teljes népesség 22%-a él a fővárosban Koppenhágában és agglomerátumában. Az álláshelyek száma 2,61 millió, ebből 712 ezer található Koppenhágában, az összes álláshely 27%-a. A munkaerőpiac szempontjából aktív szereplőnek számító munkavállalók száma 2,77 millió, ebből 150 ezer ember számít munkakeresőnek (munkanélkülinek). Az álláskereső 21%-a él a fővárosban. A 150 ezer munkanélküli személyből 36 ezer vesz részt foglalkoztatási célú képzésben és programban. A munkaerő és más piaci mutatók megoszlása kiegyensúlyozott a főváros és az ország többi területe között.

Dániában a közszolgáltatások szektora vált az elsődlegessé (31%), amit a magán szolgáltatások csoportja követ (28%). A gyáripar és az építőipar erőteljesen visszaszorult a 1990-s évek végétől. Ez az arány mutatható ki Koppenhága szektoriális megoszlását tekintve is azzal a különbséggel, hogy a fővárosban magasabb a magán szektor aránya a közszolgáltatásokénál.

A migránsok aránya az ország összes lakosához képest 8,2%, ami közel 0,5 millió főt jelent. Az országba elsősorban Svédországból, Lengyelországból és más nem Unió, távolabbi államokból érkeznek a munkát vállalni szándékozók. Elmondásuk alapján nem érzékelhető különbség a migráns és az ott letelepedett munkavállalók között a munkanélkülivé válás arányát illetően. Az ország összes munkanélkülijének 14,2 %-a kerül ki a migráns személyekből.

Számokban a dan munkanélküli segély:

Az ellátásra jogosult 25 evnel fiatalabb es a szuleivel el együtt: 2786.- DKK/honap

Az ellátásra jogosult elmult 25 éves es külön el: 5773.- DKK/ honap

Az ellátásra jogosultnak van gyermeke es a szulok együtt vannak: 8959.- DKK/honap

Az ellátásra jogosultnak van gyermeke de külön elnek: 11.904.- DKK/honap

Tekintettel arra, hogy az ellátások összege csaknem megegyezik a dán átlagkereset összegével, igen szigorú szabályok vonatkoznak az álláskeresőkre. Abban az esetben, ha a munkaügyi központnak lehetősége van munkahelyet biztosítani, az álláskeresőnek azt a feltételt nélkül el kell fogadnia még akkor is, ha az a képzettségének nem megfelelő, alacsonyabb kvalifikációt igénylő munka. (Kivételt képez ez alól az egészségügyi alkalmatlanság bizonyítása.) Amennyiben az ügyfél megalapozott ok nélkül az állásajánlatot visszautasítja, a hivatalnak módjában áll leállítani a munkanélküli ellátás folyósítását.

A dán munkaerőpiacra rugalmas hiszen jellemző, hogy a munkavállalók aránylag gyorsan kikerülhetnek és aránylag gyorsan bekerülhetnek a foglalkoztatottak köréből. Emellett azonban a szociális háló rendszere és ezáltal a munkanélküli és más ellátások összege Dániában kiemelkedően magas.

A munkaerőpiaci rugalmasság biztosításához hozzájárul az a számos képzési és tanulási lehetőség, amelyet a munkaügyi hivatal biztosít a munkanélküliek számára.

A társadalombiztosítási rendszer sok szempontból eltér a magyar gyakorlattól. A munkavállalói járulékokat az erre szakosodott (összesen 31) biztosító társaságokhoz lehet befizetni. A munkavállaló az esetek többségében szabadon választhatja meg, melyik társasághoz akar befizetéseket intézni, de előfordulhat ritkább esetekben az is, hogy egy munkaadó adott biztosító

társasággal áll szerződésben, és így a munkavállalóknak is ehhez az adott biztosítóhoz kell tartozniuk. A biztosítás önkéntes alapon működik, de az aktív felnőtt lakosság 80%-a rendszeresen fizeti a biztosítási összeget.

2007. November 13-án előre hozott választásokat tartanak Dániában – jelentette be Anders Fogh Rasmussen miniszterelnök.

Dániában 2009-ben tartották volna a következő választásokat, Rasmussen azonban a közvélemény-kutatási adatok alapján most megerősítheti hatalmát. A kormányfő liberális-konzervatív koalíciója 2001-ben került hatalomra. Akkor adócsökkentés és a bevándorlókkal szembeni szigorú fellépés ígéretével tudott nyerni.

Az általános választások nem lennének esedékesek a 2009. év eleje előtt, a kormányfő mégis kiírta azokat, mert nagyon erős a kormányerők támogatottsága, soha nem tapasztalt alacsony szinten áll a munkanélküliség, és általában is egészséges a dán gazdaság. Az általa vezetett liberális-konzervatív koalíció azzal az ígérettel került elsőprő győzelemmel hatalomra 2001-ben, hogy visszaszorítja a menedékkérők számát, és csökkenti az adókat.

 Dánia		törvény- hozói választás 2001			
	KF Konzervatív Néppárt	9,1	1	1	<u>Néppárt</u> <u>PPE</u>
	SD Szociáldemokrácia Dániában	29,1	2	4	<u>Szocialisták</u> <u>PSE</u>
	V Bal-Liberális Párt	31,3	6	3	<u>Liberálisok</u> <u>ELDR</u>
	RV Radikális Baloldal	5,2	0	1	
	SF Szocialista Néppárt	6,4	3	1	<u>Egyesült</u> <u>Balo.</u> <u>GUE / NGL</u>
	FB* Népi Mozgalom	-	-	1	
			1		<u>Nemzetek</u> <u>Eu.</u> <u>UEN</u>
	JB* Júniusi Mozgalom	0	3	3	<u>Sokszínűség</u> <u>EDD</u>
	DF Dán Néppárt	12,8	0	0	
összesen:			16	14	

fekete: kormánypárt

piros: ellenzéki párt

zöld: parlamenten kívüli párt

* csak EP-választáson indul

Oktatási rendszer

A kötelező oktatás az általános iskolát és középiskola alsó tagozatát foglalja magában. Az oktatás 7 éves korban kezdődik, és 16 éves korig tart. Egy gyermek abban az évben válik tankötelessé, amely év augusztus 1-ig betöltötte 7. életévét.

A tankötelezettség tehát 9 évig tart. (A középiskola elvégzése már nem kötelező.) Az állami iskolákban a tanítás ingyenes, a magániskolákban a költségek 10-30%-át a szülők fizetik, 70-90%-át pedig az állam. Kb. a tanulók 90%-a jár állami iskolákba.

Dániában sok erdei iskola és hasonló intézmény van. Az első erdei iskola Herning városától néhány kilométerre, északra fekvő Örrre nevű település mellett épült.

Iskola előtti nevelés

Dániában számos intézményi lehetőség van az iskola előtti időszak (a 0-6/7 éves kor között) tekintetében: csecsemőotthon (0-3 évesek), óvoda (3-7 évesek), összevont intézmények, ahol a gyerekek 14 éves korukig tanulnak. Ezeket az intézményeket az állam támogatja, a költségek egy részét azonban a szülőknek kell állnia. Iskola előkészítő (5-7 éves kor között).

Általános iskola

Az általános iskolában a gyermekek 7-től 16 éves korukig tanulnak. Az állami iskolák mellett vannak magániskolák is, illetve lehetőség van arra is, hogy a diákok magántanulóként tanuljanak. A gyerekek 90 %-a azonban az ingyenes állami iskolákban tanul. (A magániskolák is kapnak állami támogatást, de ott fizetni kell az oktatásért.)

Sajátosnak tekinthető a dán értékelési skála: 11 érdemjegy létezik, 12-es osztályzat nincsen, a rendkívüli (zseniális) teljesítményt azonban 13-as jeggyel lehet minősíteni.

Középiskola

A képzés két típusát különböztetjük meg:

gimnázium, és egy magasabb szintű képzettséget nyújtó kurzus (Higher Preparatory Examination - HF)

szakmai képzettséget nyújtó középiskola: ezen belül is megkülönböztetnek egy alap- és egy magasabb képzést nyújtó intézményt

A gimnázium 3 évig tart, 16 és 19 éves kor között. Az általános iskola 9. vagy 10. osztályát követően kezdődik, és olyan képesítést ad, mely lehetővé teszi a diákok számára, hogy felsőfokú oktatási intézményben tanuljanak tovább.

A magasabb szintű képzettséget nyújtó kurzus két évig tart, és az általános iskola 10. osztályát követően kezdődik. A gimnáziummal szemben, felvételt biztosít egy felsőoktatási intézménybe.

A felsőoktatási intézményeknek több típusa van: egyetem, tudományegyetem, más felsőfokú végzettséget adó intézmények, nem akadémiai felsőfokú oktatási intézmények. A felsőfokú oktatási intézményekben egyetemi szintű oktatást biztosítanak a következő területeken: műszaki, gyógyszerész, orvos, építész, zene, művészetek és gazdaság.

A nem akadémiai felsőfokú oktatási intézményekben rövid és közepes időtartamú oktatást folytatnak kereskedelmi és műszaki tanári, tanári, szociális munkás és egészségügyi szakokon. Egyre növekvő számban indítanak olyan egyetemi kurzusokat, melyek valamely idegen nyelvet oktatják.

Felnőttoktatás

A „Folkeoplysning” egy gyűjtőfogalom, mely magába foglalja a tanítást és a pedagógiailag szervezett tevékenységeket, melyek nem részei a formális oktatási rendszernek. Ezen iskolatípusok a nép főiskolák és a nem bentlakásos nép főiskolák.

Ezek a mai napig magán intézmények, önrányítók, habár jelentős állami támogatást kapnak. A felnőttek számára általános képzettséget biztosító lehetőségeket az állam vette át és irányítja azt.

A szociális berlakások támogatása velemenységem szerint nagyon fontos dolog. Lathatóan jóval kevesebb ember él az utcán. Az adónak nagy részét fordítják szociális kiadásokra így a minosegi és jobb ellátást is tudnak biztosítani. Nagy segítség meg, hogy az onkentes szervezetek nagyon nagy részt vállalnak a társadalmi segítségnyújtásból. Magyarországon ellenben egy egész reteg hajlaktalan illetve periferiára szorult embert kell ellátni. Hazamban leginkább csak a primer szükségletek vannak kielégítve.

Daniában mindenkinek emberhez méltó segítése van. Mindenkinek!

Daniában az egyház is nagy szerepet vállal a segítségnyújtásban. Személytelen eleltetése van a fogyatékkal élőknek, idősek munkavállalkozóknak, hajléktalanoknak, börtönből kikerülteknek.

Amit úgy gondolok, hogy megvalósítható lenne és nem kerülne nagy összegbe:

Az utcán élőket tartalmasabb és minosegibb kész étellel ellátni. Konzerv, gyümölcs stb.

A mentális betegek fele nyitni akik az utcán élnek

Az elméleti tudást gyarapítani

Felkészülni az új problémákra: bevándorlók, drogproblema stb

A ladadozón ügyelő növekvő indokolt esetben kivinni az ügyfélhez

Az ügyfelek adatainak szisztematikus vagy konzervet vinni

Ellátáshoz juttatni az ügyfeleket

Háziorvost intézni

Tudósra elkísérni vagy elvinni őket

Onkenteseket bevonni a munkába

Eszrevételek, ötletek, javaslatok:

Mobil Cafe:

„felvételi elbeszélgetés” az onkenteseknek. Nagyon humanus dolog segíteni embereken de nem biztos, hogy mindenki alkalmas erre.

Képzést tartani nekik havonta vagy kéthavonta az utcai munkáról. Pl: általában a mentális betegek, betegségek típusai, fagyás jelei, konfliktuskezelés, milyen ruhában érdemes dolgozni, segélyekről általában.

A jogositvány csak papírral. Az autót használni is tudni kell.

Javasolnám, hogy az „oregek” mellé legyenek az újak beosztva, hogy betanuljanak.

Ha adott napon onkentes nem tud jönni, mert nem ér rá (ezt már előre lehet látni a programban) akkor foalásuk kollégák menjenek ki. Az ehhez embert nem érdeklik az onkentesek programjai.

Az onkentesek intenzívebb bevonása a munkába.

A maradék étel felhasználása. A kutyák nagyon szeretik a maradékot ételt.

Heti rendszerességgel javasolnám, hogy a foalású utcai kollégák menjenek ki (harmadiként) a Mobil Cafe-val. Az étel nagyon jó kapcsolattartó mód. Gyakorlati munkám alatt láttam, hogy sokan igénylik a professzionális segítséget.

A város felterkepezése onkentesekkel és Koppenhága város takarítóival felvenni a kapcsolatot, hogy hol találhatók olyan pontok a városban ahol hajléktalan emberek vannak vagy élnek.

Kulturális hulladék keresése.

Felkészülni a Kelet-Európai emberek érkezésére.

Nyitni más etnikai csoportok felé (romák)

Bag People program:

Számomra ennek a programnak a megismerése volt a leghasznosabb az itt eltöltött idő alatt. Külön szeretném megköszönni Big Bo-nak és Line Honey-nak a sok tanítást és a sok „aha –élményt”.

Miután különbséget tudok tenni „hetkoznapi” hajlektalan és mentálisan beteg klien között, úgy látom hogy nagyon sokan élnek az utcán.

Az utcai munka mindig is kemény fizikai képzés ezeknek a fedél nélküli és beteg embereknek. A velük való munkát is igen nehéznek, erős fizika illetve szellemi tevékenységnek tartom. Úgy vélem a programnak sikere lenne még egy szociális munkásra.

A program és az ellátó rendszer sajátossága, hogy ha anyagi szükségletük van a Projekt Udenfor finanszírozza azt (mosodai számla, utazási jegy vásárlás stb). Nagyon tetszett nekem ez a fajta rugalmasság.

Amit úgy gondolok, hogy megvalósítható lenne és nem kerülne nagy összegbe:

Az utcán előkeltebb és minőségibb kész étellel ellátni. Konzerv, gyümölcs stb.

A mentális betegek felé nyitni akik az utcán élnek

Az elméleti tudást gyarapítani illetve a gyakorlati tudást továbbadni

Felkészülni az új problémákra: bevándorlók, drogproblema stb

A ladadozon ügyelő novert indokolt esetben kivinni az ügyfélhez

Az ügyfelek állatainak szárazleledelt vagy konzervet vinni

Ellátáshoz juttatni az ügyfeleket

Háziorvost intézni

Tudósra elkísérni vagy elvinni őket

Onkenteseket bevonni a munkába